

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Ilustrace pro děti předškolního věku
Bakalářská práce

Autor: Marcela Urbánková
Studijní program: Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: MgA. Jakub Horský
Oponent práce: MgA. Eva Horská

Zadání bakalářské práce

Autor: Marcela Urbánková
Studium: P20P0155
Studijní program: B0114A300057 Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání
Název bakalářské práce: **Knižní ilustrace pro děti předškolního věku**
Název bakalářské práce AJ: Book illustration for preschoolers

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat tématem Svět kolem nás. Bude se zaměřovat na grafiku a ilustraci pomocí techniky linorytu s následnou možností postprodukce v grafických programech. V teoretické části se bude zabývat vzdělávacími knížkami pro malé děti předškolního věku a českou tvorbou takovýchto knih. V praktické části se bude věnovat tvorbě jedné takovéto knihy s ilustracemi tvořenými pomocí techniky linorytu. Téma knihy bude shodné s tématem bakalářské práce a to Svět kolem nás. Celé téma by pak mohlo být rozpracováno do série knih s touto tematikou a každá kniha by pak zobrazovala jednotlivé ilustrace na jednotlivé další témata jako například Svět kolem nás: pod mořem, Svět kolem nás: domácí zvířátka, atd. Knižky by byly zaměřené především na děti předškolního věku, kterým by ukazovali svět, do kterého se narodily.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Richard ŠMARDA. Mezi námi předškoláky: všestranná příprava dítěte do školy pro děti od 3 do 5 let. 2. vyd. Brno: Edika, 2015, 72 s. : barev. il. ; 30 cm. ISBN 978-80-266-0626-0.

HOLEŠOVSKÝ, František. Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy. Praha: Albatros, 1977, 293 s.

VÁGNEROVÁ, Marie. UNIVERZITA KARLOVA. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. : il. ; 22 cm. ISBN 978-80-246-2153-1.

Zadávací pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: MgA. Jakub Horský

Oponent: MgA. Eva Horská

Datum zadání závěrečné práce: 9.12.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou závěrečnou práci *Ilustrace pro děti předškolního věku* vypracovala pod vedením vedoucího závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování

Mé poděkování patří panu MgA. Jakubu Horskému za odborné vedení, trpělivost a cenné rady, které mi pomohly mou bakalářskou práci zkompletovat.

Anotace

URBÁNKOVÁ, Marcela, *Ilustrace pro děti předškolního věku*, Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 52 s. Bakalářská závěrečná práce.

Bakalářská práce se bude zabývat tématem Svět kolem nás. Bude se zaměřovat na grafiku a ilustraci pomocí techniky linorytu s následnou možností postprodukce v grafických programech. V teoretické části se bude zabývat vzdělávacími knížkami pro malé děti předškolního věku a českou tvorbou takovýchto knih. V praktické části se bude věnovat tvorbě jedné takovéto knihy s ilustracemi tvořenými pomocí techniky linorytu. Téma knihy bude shodné s tématem bakalářské práce, a to Svět kolem nás. Celé téma by pak mohlo být rozpracováno do série knih s touto tematikou a každá kniha by pak zobrazovala jednotlivé ilustrace na jednotlivé další témata jako například Svět kolem nás: pod mořem, Svět kolem nás: domácí zvířátka atd. Knižky by byly zaměřené především na děti předškolního věku, kterým by ukazovali svět, do kterého se narodily.

Klíčová slova: Ilustrace, dětská ilustrace, předškolní věk, ilustrátor, vývojová psychologie, autorská kniha

Annotation

URBÁNKOVÁ, Marcela, *Book illustration for preschoolers*, Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023. 52 s. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor's thesis will deal with the topic of the World around us. It will focus on graphics and illustration using the linocut technique with the subsequent possibility of post-production in graphics programs. The theoretical part will deal with educational books for young children of preschool age and the Czech creation of such books. In the practical part, he will focus on the creation of one such book with illustrations created using the linocut technique. The topic of the book will be the same as the topic of the bachelor's thesis, namely the World around us. The whole topic could then be elaborated into a series of books with this topic, and each book would then display individual illustrations on individual other topics, such as the World around us: under the sea, the World around us: domestic animals, etc. The books would be aimed mainly at children of preschool age, to whom they would show the world into which they were born.

Key words: Illustration, children's illustration, preschool age, illustrator, developmental psychology, author's book

Obsah

ÚVOD	8
1 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE – PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ	9
1.1 POZNÁVACÍ PROCESY.....	9
1.2 VÝVOJ ZPŮSOBU UVAŽOVÁNÍ	11
1.3 KRESBA A HRA	11
1.4 VÝVOJ PAMĚTI	12
1.5 SOCIALIZACE.....	12
2 ILUSTRACE	13
2.1 CO JE TO ILUSTRACE A JEJÍ HISTORIE	13
2.2 SOUČASNÁ ILUSTRACE	14
2.3 ZAČÁTKY, INSPIRACE, RUKOPIS	14
3 DĚTSKÁ ILUSTRACE	15
3.1 STRUČNÁ HISTORIE DĚTSKÉ LITERATURY	15
3.2 TVORBA DĚTSKÉ ILUSTRACE	16
3.3 KÝČ V ILUSTRACI PRO DĚTI	17
3.4 PROBLEMATIKA ILUSTRACE PRO DĚTI	17
3.5 AUTORITA A TVOŘIVOST V ILUSTRACI PRO DĚTI	18
3.6 ESTETICKÁ ILUSTRACE	18
4 PRAKTICKÁ ČÁST	19
4.1 ILUSTRÁTOŘI	19
4.1.1 EVA SÝKOROVÁ-PEKÁRKOVÁ	19
4.1.2 <i>Aneta Žabková</i>	20
4.1.3 <i>Marie Urbánková</i>	22
4.1.4 <i>Mazzel</i>	23
4.1.5 <i>Baobab</i>	25
4.1.6 <i>Petr Nikl</i>	27
4.1.7 <i>Pop–Pap (Marcela Vostřelová)</i>	29
4.1.8 <i>Marcela Konárková</i>	30
4.2 SROVNÁNÍ AUTORŮ	32
4.3 TVORBA VLASTNÍ AUTORSKÉ KNIŽKY	34
4.3.1 <i>Proces a výroba</i>	34
ZÁVĚR.....	39
SEZNAM CITACÍ	40
INTERNETOVÉ ZDROJE	42
SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY	43
SEZNAM OBRÁZKŮ	44
PŘÍLOHY	47

Úvod

Dlouho jsem přemýšlela, čemu se chci věnovat, čeho chci ve svém životě dosáhnout. O čem chci psát bakalářskou práci a co bude můj praktický výstup. Chtěla jsem dělat něco, co mě baví, protože když děláme něco, co nás baví, jde to lépe a myslím, že je to vidět i na výsledku práce.

Ilustrace je krása sama o sobě. Je tu nepřehledné množství, jak ilustraci vytvořit, jak s ní dále pracovat a také to, k čemu může sloužit. I obyčejná ilustrace na obyčejném papíře má svůj význam, svůj příběh. A co taková ilustrace v knize? V běžných knihách pro dospělé se s ilustracemi mnohdy ani neseznamujeme. Ale co takové knížky pro děti? V nich se to ilustracemi jen hemží a každá má své vlastní kouzlo. A to kouzlo se umocňuje, když jsou spojeny s příběhem knížky, když jsou mezi sebou jednotlivé ilustrace provázány a vyprávějí příběh už sami o sobě. Každý má svůj vlastní rukopis a je na každém z nás, jak kterou ilustraci vnímá a jak ji dále interpretuje.

Proto se chci ve své bakalářské práci věnovat právě ilustraci. Ilustraci určenou právě dětem, především těm předškolním, které mají brzo usednout do školní lavice. Toto téma chci také propojit s vývojovou psychologií a objasnit tak, jakými vývojovými procesy si děti v tomto období procházejí, co je trápí a na co se při práci s nimi zaměřit. Také se chci pustit do samotného světa ilustrace a prozkoumat jednotlivé ilustrátory a jejich tvorbu. Především ty neznámé, které mě zaujmou hned na první pohled a více si je přiblížit. Nalézt a popsat, co mě na jejich díle zaujalo a oslovilo. Následně podrobněji rozebrat vybrané ilustrátory a porovnat jejich tvorbu navzájem.

1 Vývojová psychologie – předškolní období

Předškolní období neboli období před nástupem do školy, trvá zhruba od tří do šesti až sedmi let. Tato fáze není přesně časově definována, záleží na mnoha faktorech, tím hlavním je především připravenost dítěte do školy. V tomto věku se děti diferencují, utváří si svůj vztah ke světu, socializují se s ostatními dětmi a upevňují svoji pozici ve světě. Tato fáze je také „fáze fantazijního zpracování informací, intuitivního uvažování, které ještě není regulováno logikou.“ ^{[1] [2]}

V dítěti přetrvává egocentrismus, takzvaně upřednostňuje sebe, své vlastní potřeby a problémy před ostatními. To ovlivňuje jejich komunikaci a uvažování dítěte. Vlastní pohled dítěte představuje pro něj jistotu. V tomto období má dítě potřebu něco dokázat, zvládnout a potvrdit si své kvality. Toto období je jakási fáze přípravy na společenský život, rozvíjí se jeho vztah s vrstevníky. ^[2,3]

Dítě také musí přijmout řád, který ve společnosti funguje, naučit se chovat k různým lidem, musí se naučit spolupracovat ve skupině, ale také se umět prosadit. Předškolní období se nazývá i věkem hry, kdy je pro dítě novým projevem chování aktivita s vrstevníky. ^[2,3]

1.1 Poznávací procesy

Vývoj poznávacích procesů a jejich změny. Poznání je zaměřeno především na nejbližší svět jedince. Piaget tuto fázi označuje jako období názorného, intuitivního myšlení. V tomto období se dítě zaměřuje na celistvé pojmy a na to co vidí, či co vidělo. ^[2]

Názorně to můžeme to vidět na Piagetových pokusech, kdy před dítě umístil dvě stejně velké nádoby se shodným množstvím vody. Následně vodu z jedné nádoby přelil do jiné menší nádoby, takže se najednou jevílo, že v této menší nádobě je více vody než v druhé nádobě. Když se následně dítěte zeptal, ve které nádobě je více vody nebo zda je vody stále stejně, dítě poukázalo na onu vyměněnou nádobu, i když dítě na vlastní oči vidělo, že stejné množství vody je přelito do jiné nádoby, byť jiného tvaru. „Myšlení předškolního dítěte ještě nerespektuje zákony logiky, a je tudíž nepřesné, má mnohá omezení.“ ^{[4] [2,5]}

Třídění a selekci zpracovávání informací u dítěte můžeme rozdělit do několika bodů, na základě toho, jak dítě kouká na svět, jak si informace vybírá a jak tyto informace zpracovává. ^[5]

Centralizace, tu můžeme chápat jako redukci informací. Dítě má tendenci upínat se k jedné informaci či podmětu, který považuje za podstatný. Tím mnohdy přehlíží méně výrazný, zato ale významnější podmět. Přetrvává zde egocentrismus neboli upřednostňování subjektivního pohledu či názoru a opomíjení názorů ostatních. Dítě má tendenci vnímat svoje potřeby a svůj názor jako ten jediný správný. Dítě předškolního věku nechápe, proč by mělo vnímat názory jiných a posuzovat situaci z více pohledů. „Egocentrismus myšlení se projevuje i v situaci, kdy si dítě zakrývá oči, aby ho druzí neviděli.“ ^[6] ^[5]

Fenomenismus, jinými slovy zjevná podoba světa, tak jak ho děti znají a jak se jim jednotlivé situace jeví. „Svět je pro ně takový, jak vypadá, jeho podstatu vesměs ztotožňuje s viditelnými znaky.“ ^[7] Dítě například odmítá představu, že velryba není ryba, ale savec. ^[3,5]

Prezentismus poté souvisí s fenomenismem. Přetrvává zde vázanost na přítomnost, aktuální podobu světa, jak ho dítě zná. Vnímání času a prostoru u dítěte není v tomto období tak rozvinuté. Dítě má přehled pouze o přítomnosti, nechápe význam budoucnost a minulost. ^[5]

Magičnost, interpretace dětí a zapojování do reálného světa fantazií. „Předškolní děti nečiní velký rozdíl mezi skutečností a fantazijní produkcí.“ ^[8] Dítě v tomto věku věří v nadpřirozené bytosti a reálnost kouzel, bojí se strašidel a podobně. S magičností se také pojí pojmy jako animismus a antropomorfismus. První ze zmíněných výrazů přisuzuje neživím věcem zvířecí vlastnosti. Druhý pak dává lidské vlastnosti neživím věcem. Příklad takového polidšťování může být například, že Slunce chodí po obloze. ^[5]

Také se zde můžeme setkat s pojmem arteficialismus. Jde o způsob vnímání vzniku okolního světa. Dítě jej chápe tak, že okolní svět někdo udělal, vyrobil. Například, že někdo dal Měsíc na oblohu. ^[5]

Pro předškolní děti má velký význam aktuální podoba světa, tak jak ho znají. Stále ještě nechápou trvalost podstaty a vnější podoby. To že se objekt může změnit a později se zase vrátit do původního stavu a především to, že to bude stále ten samý objekt je pro děti nelogické a špatně pochopitelné. ^[5]

1.2 Vývoj způsobu uvažování

Způsob uvažování dítěte je primárně egocentrický a více než kvalita objektu je pro dítě důležitější subjektivní pohled na daný objekt. Dítě má tendence vnímat spíše nápadné vlastnosti objektu, což může být například výrazná barva nebo tvar. Anebo pro dítě atraktivní podmínky, které mohou uspokojit jeho momentální potřeby. ^[3]

„Častou nepřesností v uvažování předškolních dětí je tendence třdit a posuzovat objekty podle jejich vzájemného vztahu“ ^[9] Jako například psy a kočky, tím že se vzájemně nemají rádi a honí se jsou v očích předškolního dítěte podobní. Důsledkem může být působení emočních prožitků. ^[3]

Dalším projevem je libovolné měnění klasifikace objektu. Například dítě v jednu chvíli řadí pastelky podle barvy a náhled je začne řadit podle jejich délky. Ve starším období předškolního věku už se způsob uvažování mění a srovnává a dítě využívá již správnou příslušnost k určité kategorii. ^[3]

Při Analogickém uvažování jde o hledání podobností a určování vztahů. I když se jedná o nové odvozené pojmy, které pak často zařadí nesprávně. Například kovbojka je kniha o kovbojích, dítě touto analogií poté může vymyslet slovo kytovka a říkat, že se jedná o knihu o kytkách. ^[2,3]

V kauzální uvažování jde o poznání souvislostí a vztahů a vede k jejich porozumění a zapamatování. U předškolních dětí se jedná o jednoduché vztahy. V tomto věku se také objevuje otázka typu Proč? Jak to? Dítě hledá příčiny a žádá jejich vysvětlení. Náhoda pro ně není dostatečné vysvětlení, odmítají ji, vyvolává v nich nejistotu. ^[3]

1.3 Kresba a hra

Kresba má pro dítě symbolickou neverbální funkci. Pomocí kresby může zobrazit realitu, tak jak ji ono samo chápe. Vývoj kresby dítěte má několik fází. První z nich je presymbolická neboli senzomotorická fáze. V této fázi dítě především čmárá a tato činnost je pro ně sama o sobě zajímavější nežli výsledek. Jde především o dítě batolecího věku.

Další fází je přechod na symbolickou úroveň kresby. Zjištění, že „čmárání může být prostředkem ke zobrazení reality.“ ^[10] Produkt či kresba jsou pak pojmenovány, většinou na základě výrazného znaku. ^[2,3]

Poslední fáze je fáze primárního symbolického vyjádření. V této fázi dítě dovede v kresbě konkrétně zobrazit něco, co chce vyjádřit. Podobnost celé kresby je závislá na

rozvoji schopností a dovedností daného dítěte. Některé znaky v kresbě však mohou být znázorněny subjektivně, protože se stále díváme na kresbu dítěte, které vyjadřuje vlastní názor na danou věc, co o ní ví a co považuje za důležité kresbou sdělit. ^[2,3,5]

Hra se v předškolním věku stává hlavní činností. Jde o experimentování a zkoumání věcí, má stanovený cíl či úmysl. Hra dovoluje dítěti si přizpůsobit realitu, srovnat se s některými problémy, které mohou nastat. Může také sloužit jako procvičování budoucích sociálních rolí. Ve hře je často využívána fantazie dítěte, která mu umožňuje splnit si určitá přání. ^[2,3,5]

V tomto věku si také děti začínají hrát spolu, a ne pouze vedle sebe. Pro úspěšnost je potřeba zvládnutí spolupráce a komunikace mezi dětmi. „Předškoláci si společnou hru organizují, určují si společný cíl, rozdělují si role a každé dítě ke hře přispívá svým osobitým dílem.“ ^{[11] [2,3,5]}

1.4 Vývoj paměti

Vývoj paměti „závisí na zrání příslušných mozkových struktur, na aktuální úrovni kognitivních schopností a na zkušenostech.“ ^[12] Nejzajímavější je vývoj epizodické paměti. Ta uchovává a zpracovává osobně prožité vzpomínky. Ty v raném věku dítěte nejsou moc trvalé, mají podobu útržkovitých a často nepřesných vzpomínek. První trvalejší vzpomínky se vytvářejí až kolem čtvrtého roku života, ale do šesti let jsou stále útržkovité a nepřesné. ^[2]

Vývoj jazykových schopností je s rozvojem paměti úzce spojen. Jazyk používáme pro formulaci našich zážitků. Komunikace dítěte s ostatními dětmi jim pomáhá s rozvojem epizodické paměti. Obdobně tomu je i u dospělých lidí. ^[2]

1.5 Socializace

U předškolního dítěte probíhá socializace nejen v rodině, ale mimo rodinu, především u příbuzných a rodinných známých, se kterými se dítě stýká. Díky interakci dítě může rozvíjet svou individualitu a získat tak dané zkušenosti pro další rozvoj. Díky komunikaci a socializaci se dítě také snaží chápat a ovládat své emoce, vnímat projevy druhých a jejich potřeby. Také se učí, jak by mělo na tyto projevy reagovat. ^[2,3]

Mnoho předškolních dětí se již samostatně zařazuje do různých sociálních skupin a navazuje vztahy nezávislé na rodičích. Rodina jako prostředí se však stále zdrojem jistoty a bezpečí. „Vrstevníci jako rovnocenná skupina.“ ^{[13] [2,3]}

První velkou institucí, se kterou se dítě seznámí, je mateřská škola, kam vstupuje jako samostatný jedinec. V naší zemi je povinný jeden rok před nástupem do základní školy. Dítě si zde pomalu zvyká na nároky, které jsou na něj a jeho chování kladeny a rozvíjí své další sociální dovednosti. Dítě si také zvyká být samo v cizím prostředí a poslouchat cizí dospělou autoritu, než je jeho rodič. Také se rozvíjí schopnost soupeřit a spolupracovat s vrstevníky. ^[2,3]

2 Ilustrace

Ilustraci můžeme chápat jako obrazový či výtvarný doprovod textu knihy, časopisu, ale také může tvořit výtvarný objekt sama o sobě. Jako doprovod psaného textu pomáhá ilustrace osvětlit a lépe pochopit daný text. Obrazové znázornění čehokoliv nám pomáhá lépe si představit popisovanou věc.

2.1 Co je to ilustrace a její historie

Z pohledu historie nalezneme ilustraci již v období pravěku v podobě nástěnných jeskyních maleb, kterými se pravěký člověk snažil zachytit výjevy ze svého života. Dále se s určitou podobou ilustrace můžeme setkat ve starověku, a to například ve starověkém Egyptě, kde za ilustrace můžeme považovat nástěnné malby v chrámech a pyramidách, ale nalezneme je i svitcích papyru.

S ilustrací v knize se můžeme setkat nejen v podobě konkrétního obrazu, ale také v podobě bordury či iluminované iniciály uvozující text.

Mezi jednoho ze světových zakladatelů ilustrace můžeme považovat Albrechta Dürera, mezi jehož první díla patřily i dřevořezby. V mládí se stal učedníkem v otcově dílně, kde pečlivost a přesnost detailu při práci se dřevem nebo vytepaného kovu dosáhli vrcholu jeho pozdních grafických děl, zejména mědirytů.

Mezi první české ilustrátory pak patří Václav Hollar, který se věnoval leptům s námětem krajiny, portrétů a městské krajiny, nebo Josef Mánes či Mikoláš Aleš. Z novodobějších ilustrátorů, kteří tvořili především dětskou ilustraci, stojí za zmínku například Josef Čapek nebo Jiří Trnka.

2.2 Současná ilustrace

V současné době je opět zvýšený zájem o umění ilustrace, a to jak od knížek pro děti, přes animaci, grafické romány, hračky, počítačové hry až po reklamu nebo design. ^[14]

V dnešní době vychází stále mnoho nových knížek a je i velké množství ilustrátorů, jak těch starších, zaměřujících se na klasickou tvorbu, tak těch mladších, kteří se nebojí improvizovat a experimentovat. Ilustrátorem se v dnešním světě může stát vlastně kdokoli, kdo má tvořivou osobnost, je kreativní, má dobrou představivost a odvalu. Ilustrátor je ale především umělec. Jeho vzdělávání není nikdy u konce. ^[14]

Rozvoj technologie jde ruku v ruce s rozvojem a možnostmi tvorby ilustrací. Staré techniky jako jsou dřevořezy, dřevoryty, lepty nahradili počítače a nová média. I samotné postupy výroby a zhotovení ilustrace se zaměřují a různě se propojují. Ve své práci proto chci propojit klasickou grafickou tvorbu s následnou postprodukcí v grafických programech v počítači. ^[14]

2.3 Začátky, inspirace, rukopis

Na začátku každého nového díla bychom si měli položit otázky typu Co chceme tvořit? Co chceme říct? a především Komu má naše práce sloužit a jaký má cíl?

Rešerše a průzkumy, to jsou další věci, které jsou při práci zapotřebí. Získávání potřebného materiálu a podkladů k tvorbě ilustrací je důležitý krok i pro mou bakalářskou práci. Ve své rešerši se seznamuji s novodobými ilustrátory, kteří nemusejí být pro někoho příliš známí, ale jejich práce mě zaujala. Vybraná díla jsem rozebrala a následně udělala souhrn zajímavostí, námětů a předmětů, které bych do své tvorby chtěla zahrnout, ale i těch podmětů, které mi nejsou příliš sympatické a ráda bych se jim vyvarovala. ^[14]

Každý autor má svůj vlastní rukopis. Svůj ojedinělý styl, který se projevuje ve většině jeho dílech a může tak být určitou formou podpisu, podle kterého díla určitého autora vždy rozpoznáme. Ale také autor může svá díla podřídít dané věci, tematice, a to se pak může projevit v samotné ilustraci, která tak bude zcela odlišná od jeho ostatních děl. V průběhu let se rukopis autora může proměňovat. Popisuje tak vývoj autora nejen po stránce profesní, ale může odrážet i určité životní fáze, kterými si ilustrátor prochází. Proto když vedle sebe položíme dvě ilustrace od stejného autora, mohou se nám jevit jako dvě zcela odlišné práce od různých ilustrátorů. Protože i prostředí, ve kterém se zrovna pohybujeme nás do značné míry ovlivňuje. Ovlivňuje také naše vnímání okolního světa, naše pocity a potřebu, jak se výtvarně projevujeme. ^[14]

Ilustrace často slouží jako doprovodný motiv k určitému textu. Ilustrace jako obrazový popis, který dokresluje slova v knize. Většinou je nejprve napsán text, ke kterému jsou posléze vytvořeny ilustrace popisující, či znázorňují daný děj. Ilustrátor se snaží co nejlépe vystihnout uvedený text a pro ilustraci zvolí takovou podobu, která se nejvíce hodí jak pro danou knihu, tak i pro její čtenáře. Důležité je rozlišení podle věku, pohlaví, či oblast zaměření knihy. Existují samozřejmě i případy, kdy se nejprve vytvoří ilustrace, na základě kterých poté teprve vznikne samotný text knihy. V některých případech není samotný text potřeba a kniha je tvořena pouze z obrázků, které znázorňují celý děj. Takovéto knihy jsou většinou určeny malým dětem, které ještě neumějí číst a mohou tak vyprávět svůj vlastní děj knihy právě podle obrázků, které vidí. ^[14]

3 Dětská ilustrace

Právě v dětských knihách je ilustrace velmi důležitá. Pomáhá dítěti lépe přiblížit danou situaci či děj popisovaný v textu, kterému sami ještě nerozumí. Dětská literatura bez ilustrací by postrádala svou líbivost a hravost u dětí a v důsledku toho by mohla vést k jejich následnému nezájmu o knihy jako takové.

3.1 Stručná historie dětské literatury

Poslední desetiletí dvacátého století se neslo v duchu uvolnění cenzury a svobody slova. Vydavatelství už nebyla podřízená řízením státu a politickému režimu. Zakázání autoři začali znovu vydávat své knihy a na trh se dostaly díla, která byla dříve zakázána. ^[15]

Do dětské literatury se vneslo osvobození, ale zároveň určitý chaos způsobený nepřeborným množstvím knih, které nebyly žádným způsobem podřízené jakýmkoliv kritériím. Na trh se tak dostávala i ne moc kvalitní literatura pro děti a mládež. Nastala nepřehlednost ve vydávaných knihách a nastala i krize odbytu. ^[15]

V této době začal vznikat takzvaný knižní brak, který z tohoto chaosu těžil nejvíce. Brak zosobňoval pokles literární, typografické i ilustrační tvorby. To vedlo k rozpadu jednotného knižního trhu. ^[15]

V polovině devadesátých let minulého století se přesycený trh pomalu začal navracet ke kvalitní literatuře a hodnotová kritéria zacílila na tradici a klasiku. Jeden ze stabilizátorů kvality knih se stala soutěž Zlatá stuha, která poukazovala na kvalitní literaturu naší i v zahraničí. Zohledňovala také výtvarnou složku daných děl. ^[15]

Na přelomu tisíciletí se Zlatá stuha začala postupně propadat, až ji někteří z autorů přestali vnímat jako měřítko hodnoty díla. V průběhu dalších let však došlo k určitému obratu a v současné době se soutěž, která je organizovaná Obcí spisovatelů a Obcí překladatelů, stává opět hodnotnou, zastává a oceňuje to nejlepší, co se na poli literatury pro děti a mládež nachází. ^[15]

3.2 Tvorba dětské ilustrace

První otázka dle mého názoru, kterou by si měl ilustrátor položit, než začne tvořit ilustraci dětské knihy je Jak by měla ilustrace na děti, dětské čtenáře, působit? Ilustrace v knize dětskému čtenáři poskytují opěrné body k jejich vlastní interpretaci textu, v níž se se svou fantazií můžou volně pohybovat. „Dítě není schopno samo hodnotit ilustraci jako takovou a vždy ji spojuje se s jejím obsahem.“ ^{[16] [18]}

Ilustraci v knihách pro děti tedy nemůžeme vnímat jen jako pouhé doplnění textu či jako obrázkový doprovod. Ilustrace má děti pobavit, poučit. Ve své rovině může působit i jako pedagogický produkt. Ilustrace by také měla plnit estetickou funkci. Má vliv na rozvoj poznání, rozvoj psychických procesů a kvalit. Jejím úkolem je i zprostředkování světa výtvarného umění dítěti a obohacení prožitku ze čtení. „Teprve při čtení se stává obrázek v knížce ilustrací – předtím je to pouze obrázek jako každý jiný.“ ^{[17] [18]}

O zvýšení prožitku z ilustrace se zaslouhuje v první řadě její poutavost. Bez upoutání pozornosti dítěte bychom nedosáhli kýženého výchovně-vzdělávacího cíle. Ilustrace má obohatit život dítěte, poskytnout mu uspokojení a svobodu jeho vlastní interpretace. Měla by být co nejvíce překvapivá a různorodá, měla by přinášet nové obohacující podmínky. Ilustrátor by se měl snažit v dítěti povzbudit asociativní myšlení, spojování dvou na první pohled nečekaných prvků. Vtáhnout dítě do hry, nad kterou může různě bádát a přemýšlet. ^[18]

Ne vždy lze brát ilustraci brát jako samostatný prvek, ale naopak jako celek všech ilustrací v knize, které jsou vzájemně propojeny, ať už svou barevností, stylem provedení nebo použitím určitého leitmotivu znázorněného v každé jednotlivé ilustraci.

Ilustrovaná knížka má za úkol provést dětského čtenáře celým dějem, a proto je důležité stejně vnímat i samotné ilustrace. Jelikož děti v předškolním věku zpravidla neumějí ještě číst, musí se spoléhat na rodiče, které jim příběh přečtou a ony samy se pak můžou soustředit právě na ilustrace a celkový pocit z kontextu děje a ilustrace. „Smyslovou vnímavost bychom mohli měřit a ověřovat na hledání dominujícího tónu ilustrace v podrobné škále barev, znalost textu ...“ ^{[19] [18]}

Dětská literatura, s ní spojená ilustrace, si buduje svou jinakost, avšak musí zároveň reagovat i na opravdový svět kolem nás. Jinak by hodnota a seriózní literatura pro děti a mládež ztrácela význam a neoslovovala by své čtenáře a posluchače. ^[18]

3.3 Kýč v ilustraci pro děti

Kýč jako označení pro něco laciného, opakování jednoho prvku, který funguje, ale je už opotřebovaný. Taková ilustrace se snaží působit líbivým dojem, má snahu nahradit konvenční krásu, ale v jádru jde jen o falešné umění a neoriginalitu. Většinou působí sentimentálně, má přehnané emoce a je jednoduchá. Jedná se ale především o subjektivní pocit čtenáře a je jen na jeho úvaze, co už pro něho kýč je a co ještě ne. I kýčovitá ilustrace dokáže na první pohled působit estetickým dojmem a ani dospělý čtenář není vždy schopen rozlišit kvalitní umění od kýče. Jak by pak toto mohly rozlišit malé děti. ^[15,18]

I když mnohdy lidé kýčem opovrhují, v umění má své místo. Jde především o rozvoj individuálních schopností začínajícího umělce. Každý z nás někdy byl v určité fázi, kdy měl ke kýči blízko a mnohdy nám pomáhal vytvořit si svůj vlastní rukopis. Postupem času a prací na sobě a své tvorbě se každý nakonec naučí odlišovat kýč od umění. ^[15,18]

„Brak a kýč mohou žít všude, kde je ekonomický zájem nadřazen zájmu o rozvoj jedince a společnosti.“ ^[20] Takové „výrobky“ se většinou obejdou bez uvedení jména autora. Proč také označovat něco, co může vyrobit každý druhů. ^[18]

3.4 Problematika ilustrace pro děti

Irena Słońska se v jedné kapitole ve své knize *Psychologické problémy ilustrace pro děti* věnuje problematice novodobých ilustrátorů a experimentu. Uvádí, že „některé novátorské ilustrace pro děti, navazující zajímavým způsobem na současné umění a vysoce hodnocené z uměleckého hlediska, prohrávají přesto v očích dětí...“ ^{[21] [18]}

Jako vybrané důvody uvádí například přílišnou deformaci, dítě má poté problém rozeznat jednotlivé postavy nebo věci. To odporuje chápání dítěte a jeho potřebu realismu. Dalšími důvody jsou malá čitelnost a nevýraznost ilustrace, její kompozice a použitá barevnost. Dále pak složitost, nedostatek citové kvality nekompatibilita textu a ilustrace. ^[18]

3.5 Autorita a tvořivost v ilustraci pro děti

Není-li autorita, není ani možný vychovatel. Dětská poslušnost je jako jedna z cest k cíli autority a jde ruku v ruce s cílem výchovy dítěte. Existuje více druhů autority, mezi které patří například autorita založená na utlačování, na pedantství a podobně, děti se učí neskákat dospělým do řeči, poděkovat, když něco dostanou. Toto chování dítěte je důležité, ale děti jsou až moc poddajné a bojí se kritiky, a tak autoritativní tlak, ať už od rodičů nebo pedagoga, a jeho přemíra může vést až k pozastavení tvořivosti dítěte a jeho rozvoji. ^[18]

„Autoritativnost je přirozeně spjata s konvenčním myšlením a odporuje divergentnímu (myšlení), nachází svůj odraz v podílu divergentního myšlení na tvořivost.“ ^[22] Divergentní neboli rozbíhavé myšlení nás vede k většímu množství řešení úkolů či problémů. Faktory divergentního myšlení jsou důležité a jsou jimi „tvarová spontánní flexibilita, tvarová přizpůsobovací flexibilita a dotvoření.“ ^{[23] [18]}

Tvarová spontánní flexibilita je označení pro optické dvojznačné obrázky se spontánním střídáním nahlížení na obrázek ze dvou perspektiv. Tvarová přizpůsobovací flexibilita jsou skryté obrázky a hledání vztahů mezi dvěma obrázky (schémata). Poslední dotvoření je schopnost doplnit, dokreslit obrys nebo jinak neúplný obraz s příslušnými detaily. ^[18]

3.6 Estetická ilustrace

Dětská kniha je sama o sobě určitý estetický objekt. Pro její specifickou recipientů tak vyžaduje kritické vnímání, které je tak rozdílné od vnímání krásné literatury, která je určena především dospělým. Zásadním kritériem v hodnocení dětské knihy je komplexnost vnímání dané knihy. To zahrnuje typografii, ilustraci, literární a edukační dimenzi díla. Kniha určená dětskému čtenáři je z psychologického i estetického hlediska odlišná od knihy určené dospělému čtenáři. „Zvláštnost postavení knihy pro děti a mládež z hlediska estetického hodnocení je primárně dána psychosomatickými schopnostmi recipientů.“ ^[24] Dětská kniha jako efektivní nástroj, který upevňuje estetické hodnoty a také edukační metodické a didaktické cíle. ^[15]

Nové technologie vedly ke snížení nákladů na aplikaci vizuálních prvků a ilustrací v dětských knihách. V důsledku toho se začaly formovat nové prvky typických znaků pro taková to díla. Toho se chopili profesionální výtvarní tvůrci. ^[15]

4 Praktická část

4.1 Ilustrátoři

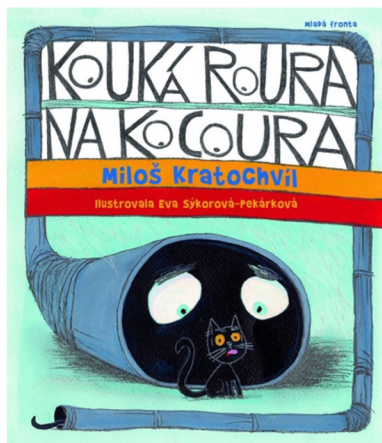
V této části se budu zabývat jednotlivými autory dětské literatury a vzájemnému porovnávat jejich tvorby a vytvářet si vlastní zpětnou vazbu na jednotlivé ilustrace těchto autorů.

4.1.1 Eva Sýkorová-Pekárková

Eva Sýkorová-Pekárková se věnuje především knižní ilustraci, spolupracuje s dětskými časopisy jako je Sluníčko či Mateřídouška, dále se také věnuje animovanému filmu. Vystudovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou, Ateliér filmové a televizní grafiky. Za své ilustrace získala několik významných ocenění jako jsou například Zlatá stuha, White Raven a další. Spolupracuje s mnoha knižními nakladatelstvími a s Českou televizí, kde se podílela na vizuální podobě série večerníčků *O poctivém Matějovi*, *Stromek nebo O kachně Matyldě*. „V poslední době svoje aktivity rozšířila i do muzejní pedagogiky a stala se tak autorkou doprovodného programu pro děti výstavě Stopy lidí konané v Národním muzeu v roce 2007.“ [25]

Knižku *Kouká roura na kocoura* od Miloše Kratochvíla jsem si vybrala s několika dalšími knihami se záměrem přiblížit si dětskou literaturu, a především ilustrace pro děti. Mým původním záměrem nebylo se o této knížce nějak zvlášť moc zmiňovat. Měla jsem původně vybrané jiné knížky, ale když jsem knížkou listovala a prohlížela si jednotlivé ilustrace natolik mě ilustrace od výše zmíněné ilustrátorky zaujali, že jsem změnila názor.

Tato kniha tak byla mým prvním setkáním s ilustrátorkou Evou Sýkorovou-Pekárkovou a rozhodla jsem se jí věnovat ve své bakalářské práci.

Obr. 1 Kouká roura na kocoura

Obr. 2 Oranžáda, Mazarén a Dartaňan

V předešlé části jsem blíže představila autorku a dále bych rozebrala svůj pohled na její ilustrace ke knize *Kouká roura na kocoura* a dalším, kde se objevují její kresby.

Mé první dojmy z knihy byly celkem smíšené. Obal knížky, ilustrace na něm a zpracování názvu a dalších informací, jako jméno autora a ilustrátora, mě na první pohled příliš nezaujaly. Knížka je druhým dílem bláznivých básniček pro děti. Ilustrace jsou ke každé básni a souvisejí s tím o čem básně vypovídá. Ani samotné ilustrace mě na první pohled moc nezaujaly. Působily na mě až moc dětsky a jednoduše, ale při delším přemýšlení a pozorování ilustrací jsem došla k jinému názoru.

To, že ilustrace jsou podobné dětskému kreslení, je určitým záměrem autorky, jak přiblížit jednotlivé kresby a básně dítěti, a to se v nich jednodušeji najde. Kombinace barev, tužky, kontury a barevného přetahování přes okraje linky vyvolávají pocit nedokonalosti, ale jakési záměrné. Zjednodušování znázorňovaného pomáhá dětem lépe si představit konkrétní věci. Některé ilustrace jsou pouze malé, doprovázejí text a přibližují, co se právě v básni odehrává, jiné mají charakter celostránkové ilustrace s důrazem na barvu a znázornění toho, čeho se budou následující drobnější ilustrace týkat.

Tyto celostránkové ilustrace mě zaujali nejvíce. Dávají lepší možnost se seznámit s dějem a lehce tak můžeme odhadovat, co nás v následující části čeká. A jelikož malé děti se teprve začínají učit číst, je pro ně daleko jednodušší si představit, o čem následující text bude pojednávat. Některé ilustrace na mě působí líbivějším a povedenějším dojmem nežli jiné, ale to je velmi individuální věc a každému se můžou líbit právě ti jiné.

Mezi dalšími knihami, které Eva Sýkorová-Pekárková ilustrovala najedeme knihu *Králík Fiala* od spisovatele Ivana Binara, se kterou získala cenu Zlatá stuha za rok 2012. Ilustrace se nesou v podobném stylu jako ve výše zmíněné knize a jsou podobnému dětské kresbě. Právě podobnost s dětskou kresbou je autorky rukopis a při prohlížení dalších dětských knih, které ilustrovala lze jednoduše rozpoznat, že se jedná o ilustrace této autorky.

4.1.2 Aneta Žabková

Aneta Žabková vystudovala katedru animované tvorby na pražské FAMU, kde promovala v roce 2011. Za své studium na katedře vytvořila několik filmů jako například *Dobry jitra, pane upire; Nic nového pod sluncem; Chybička se vloudí* a *In vino veritas* (magisterský film). Její filmy se těšily úspěchu a byly promítány i na zahraničních filmových festivalech. Za tyto filmy také získala mnohá ocenění, jako jeden z příkladů Cena Josefa Hlávky v roce 2011. Svými ilustracemi přispívá i do dětských časopisů

Puntík, Tečka, Sluníčko a Mateřídouška. V současné době se věnuje ilustraci dětských knih. Nejnovější ilustrovaná knížka z jejich rukou je *Botička*, dále pak například knížky *Pravil párek okurce*, *Kanálníci (strašidla v podzemí)*, *V bříšku*, *Pohozené kšandy kamaráda Standy* a mnoho dalších. [26]

Na ilustrátorku Anetu Žákovou jsem narazila vlastně náhodou. Jako první jsem od autorky viděla přebal knížky *Botička*, podle které jsem si ji vyhledala a dále se o ni zajímala. Knihy, které ilustruje, obsahují především celostránkové ilustrace, předem promyšlené a vyvážené. Ničeho není moc a nic nechybí. Ilustrace na mě působí celistvě a líbí se mi jejich způsob „komunikace“ s člověkem. Vše zobrazené má jednoduchou deformaci a určité zkreslení, ale není na škodu, ba naopak, je to velmi zábavné a kreativní. Nic nepůsobí jako pouhý „doplňek“ ale jako samostatná věc vytvořená přesně pro svůj účel. Rozhodně to zaujme na první pohled a bude to bavit i po delším zkoumání a pozorování.

Obr. 3 Botička

Viš, co je báječné? V lavici sedí většinou děti dvě,
a tak vedle tebe bude nějaký tvůj kamarád a ty ne-
budeš sám.

Těším se, až si ke mně sedneš a rozložíš si svůj
sešit a budeme společně psát nebo číst!

66

Obr. 4 A-Ž půjdeš do školy

Také ilustrovala obrázkovou encyklopedii pro děti *A-Ž půjdeš do školy* (pro holky, co se neztratí / pro kluky, co se neztratí). Pomocí ilustrací dětem přibližuje jednotlivé věci ze školy a přináší jim informace o chodu ve škole zábavnou formou. Osobně se mi líbí celkové pojetí a ztvárnění této knížky.

Jako poslední knížku od Anety Žabkové bych zde chtěla zmínit knížku *Afrika*, která byla tvořena jako osobní kniha pro určitou osobu o určité věci. Co se mi na této knížce líbí a proč jsem ji zde chtěla zmínit je, že koncept této knihy je podobný tomu, čeho se snažím docílit já ve své bakalářské práci. Ne tvořit osobní knihu pro něho konkrétního, ale představit určitou ucelenou část světa dětem pomocí ilustrace.

4.1.3 Marie Urbánková

Marie Urbánková je výtvarnice a ilustrátorka. Absolvovala SUPŠ Žižkov a nyní studuje v Ateliéru filmové a televizní grafiky na UMPRUM. Patří k jedněm ze stálých ilustrátorů časopisu *Raketa*. Stala se autorkou výtvarného zpracování nového animovaného seriálu *Kosmix*. Dlouhodobě tvoří a věnuje se dětské ilustraci a také se zabývá animovaným filmem. V roce 2019 dokončila snímek *Betonová džungle* ve spolupráci s produkční společností Maur film. Svými ilustracemi se podílela na knížkách jako je *Tajemství za sněhovým knírkem*; *Trable s tátou*; *Jedéem!*; *Příběhostroj*; *Cyklista Cyril* nebo *Zvíře, které není vidět*.^[27]

Jde o poměrně mladou autorku, věkově blízkou mně samotné a shodou náhod i se stejným příjmením. I tato sympatie sehrála určitou roli, proč jsem si ji vybrala jako jeden ze svých vzorů. Své ilustrace tvoří tak, jak bych jednou chtěla tvořit i já. Její tvorba je mi velmi blízká i když k ní mám své určité výhrady.

Ilustrace jsou dle mého názoru propracované do posledního detailu a dává si velmi záležet na jednotlivých částech. Protáhlá těla, končetiny a používání především oblých tvarů je pro mě její poznávací znak. I když si myslím, že u dětských i dospělých diváků, mají tyto deformace svoje zastání, tak já osobně fanouškem těchto deformací příliš nejsem.

V knížkách s jejími ilustracemi se setkáváme spíše s tlumenými barvami, které nebíjí tak moc do očí. Na první pohled by se u toho asi člověk ani nepozastavil, ale když se nad tím zamyslím, ani mně to tolik nevádí. Utlučená barevnost neodvádí tolik od textu na stránce a slouží především jako obrazový doprovod pro dítě. Líbí se mi také používání různých struktur, které zdánlivě rozdělují celistvou ilustraci.

U dvou knih jsem si povšimla rozdílu ve stylu vytváření ilustrací. Ilustrace zde nejsou tvořeny pomocí počítače nebo tabletu, ale pomocí fotokoláže a jakého si 3D působení obrázku. Ilustraci tedy vytvořila pomocí barevných papírů a nůžek v hmatatelné podobě. Zajímavé mi pak přijde, jak toto zpracování následně působí na stránce. Pomocí stínů můžeme lépe rozlišit jednotlivé vrstvy ilustrace, a i nepatrné odchylky jako například nepřesně vystřižené kolečko, které zde působí skoro jako záměr a třeba to i záměr je. U těchto knížek mě nadchnul i vzhled papíru, to, jak si papír nechal svoji strukturu a barevnost. Nahlédla jsem i na autorky sociální sítě, jelikož se podobně stará a hodně přidává na profil svoji tvorbu. Zde jsem se toho o ní také hodně dozvěděla. Třeba to, že tvoří 3D vystřihované obrazy, které si následně můžete koupit. Zde jsem se například

dočetla a je to také z její tvorby poznat, že mezi jejíž oblíbené nástroje patří už zmiňované nůžky a barevné papíry. Taky jsem zde našla odkaz na další instagramový profil Raz dva stamps. Zde se svým kolegou Matoušem Vyhnánkem navrhuji a vyrábí razítka, pomocí kterých si děti můžou vytvořit svého vlastního robota. První kolekce ROBOT24 má být již brzo v prodeji. Líbí se mi ten nápad a podle vizualizace a dostupných fotek, je to kreativní a dobrá zábava pro děti.

Obr. 5 Už poznám barvy

Obr. 6 Už poznám barvy

Na čem dalším se svými ilustracemi podílela a proč jsem si ji vybrala, jsou knížky Už poznám! Čísla/Barvy/Tvary/Zvířata od autorky Magdy Gargulákové. Je to hravý způsob poznávání a učení, které mu jsem se i já chtěla ve své práci přiblížit. Přední strana knížky zaujme hned na první pohled, dozvíme z ní, co nám knížka přinese a naláká nás to k jejímu otevření a přečtení. Uvnitř je knížka ve svých ilustracích o něco jednodušší, ale za to interaktivní, děti zde dostávají různé úkoly a správnou odpověď se dozvědí vysunutím kartičky s odpovědí. Tyto stránky se střídají s celostránkovými ilustracemi tvořenými na způsob předešlých zmiňovaných 3D obrázků. Knižka je tvořena hravým stylem a jednotlivé zobrazované předměty, především zobrazována zvířata či okolní prostředí, mají jistou stylizaci a zjednodušení.

4.1.4 Mazzel

Mazzel je malé nakladatelství, které tvoří a vydává knížky pro děti s osobitým designem, papírové hry a další předměty určené pro radost dětí. Za touto značkou stojí manželé Lukáš a Aneta Opekarovi. Spolupracují se spisovateli, pracují s tradičními pohádkami a vymýšlí i nové příběhy. Lukáš a Aneta se poznali na fakultě Umění a Designu UJEP. Lukáš poté absolvoval ateliér Grafického designu a Aneta diplomovala na FaVU v Brně.

Aneta o sobě říká: „Baví mě chvíle, kdy si dítě oblíbí knížku, objevuje v ní a chce jí číst pořád dokola. Dětská kresba je nejzábavnější, zároveň nejčistší věc na světě. Užijme

si to.“ Lukáš zase o sobě tvrdí: „jako malý jsem si přál vynalézat pirátské i vesmírné koráby a objevovat bílá místa na mapách. Nyní za pomoci náhody a tří dětí objevuji a fotím nevšední světy.“ [28]

Na Mazzel jsem narazila přes webové stránky Czechdesign. Zaujali mě především nevšední formou ilustrací a to, jak si s jednotlivými ilustracemi a dalšími pracemi hrají. Ilustracím se věnuje především Aneta. Lukáš je grafický designér a věnuje se vizuální stránce jejich značky a také mobilní aplikaci, hře *PexePexe*, díky které se jejich práci šíří do celého světa.

Neviditelná Mumo je knížka, na kterou jsem se zaměřila jako první. Je to zábavná knížka pro děti, ale i dospělé, plná hádanek k vyřešení. Dětem je vždy představena stránka plná různých předmětů a poté mají za úkol najít určité věci. Ilustrace je zde tvořena fotografií, ve fyzické podobě vytvořeným prostředím a následným vložením do knížky. Jedná se spíše o určité segmenty různě rozložené v prostoru, některé spolu zdánlivě nesouvisí, jiné zase mají společný charakter. Některé „ilustrace“ jsou za mě trochu moc složité a nepřehledné. Ztrácím se v nich a přijde mi, že je toho na stránce až příliš mnoho. Hodně je i úkolů a předmětů, které má dítě naleznout, některé se nepovedly naleznout ani mně. Osobně bych spíše řekla, že je to pro starší děti, ale na stránkách je uvedeno, že je vhodná pro děti již od 4 do 10 let. Dle popisu se ale jedná o společný zážitek pro děti i rodiče, takže dětem rodiče mohou pomoci nebo společně mohou soutěžit, kdo splní úkol dřív, což je za mě velké plus.

Obr. 7 Neviditelná MUMO

Obr. 8 O Smolíčkovi

O Smolíčkovi je klasická lidová pohádka doplněná o akvarelové ilustrace od Anety, která zde pracuje s vlastnostmi akvarelů, především s jejich rozpíjitelností či mícháním barev. Většinou se jedná především o celostránkové ilustrace a poté o menší ilustrace na stránce s textem. Ty jsou pak většinou neohraničené, volně se rozpíjí do stran. Stejně jako některé segmenty v ilustracích. Jiné jsou zase jemně ohraničeny tenkou linkou. Já osobně mám akvarel velmi ráda a když s ním člověk umí pracovat, může vzniknout kouzelné

propojení a působení barev. To se nachází i v těchto ilustracích, krása a kouzlo barev, které se promíchávají do sebe a stále jsou rozeznatelné jednotlivé segmenty ilustrace. V určitých momentech může ilustrace působit vlastně zničeně, kvůli vpití jedné barvy do druhé, ale následně člověk pochopí, že je to vlastně naschvál. Takovéto malování je blízké pro děti, jako když si hrají s vodovkami a míchání barev vzájemně je pro ně zábava.

Nakonec zmíním dvě hry, které Mazzel nabízí. První je *Tohle jím, hádej, kdo jsem?* Zábavná a zároveň naučná hra pro děti. Jedná se o sadu kartiček s ilustracemi, kde hravým způsobem ukazují dětem potravu různých zvířat. Jednoduše a zároveň krásně pojatá naučná hra. Z jedné strany se jedná o akvarelové ilustrace zvířat a z druhé strany pak v liniích vykreslenou potravu zvířat a jejich názvy.

Druhou hrou jsou *Švandy*. I zde se jedná o sadu netradičních bločků (pomíchaný sešit, průsvitný svazek, myší harmonika, ...) do kterých mohou děti přispívat svými ilustracemi, nebo si můžou vytvořit vlastní malou knížku.

Obr. 9 Tohle jím, hádej kdo jsem?

4.1.5 Baobab

Baobab je malé rodinné nakladatelství Juraje a Terezy Horváthových, kteří se zaměřují na českou ilustrátorskou tradici. Spolupracují s mladými autory a ilustrátory.

Juraj Horváth vystudoval ilustraci a grafiku na pražské UMPRUM u Jiřího Šalamouna, kde dnes působí jako vedoucí ateliéru. Nakladatelství se zaměřuje především na knížky pro děti, obrázkové knížky pro nejmenší, ilustrované příběhy, ale najdou se zde knížky i pro dospělé nebo pro celou rodinu. ^[29]

Spíše než jednotliví autoři, mě oslovily knihy, které Baobab vydává. Některé z vybraných knih vznikali ve spolupráci více autorů a ilustrátorů.

První vybranou knížkou je *Šmalcova abeceda*. Na této knížce se podíleli Petr Šmalec, Jiří Dvořák, Radek Malý a Markéta Šimková. Tato knížka mě nejprve nijak nezaujala, naopak po nahlédnutí dovnitř se mi zalíbila. Knížka pomáhá dětem rozvíjet své znalosti a hravým způsobem jim představuje jednotlivá písmena abecedy. Jedno písmeno má vždy jednu dvojstrannou, kde můžeme najít na jedné stránce celostránkovou ilustraci s pojmi

Obr. 10 Šmalcova abeceda

Obr. 11 Šmalcova abeceda

začínající na dané písmeno. Na druhé straně pak máme říkanku a ilustrovanou hádanku.

Jednotlivé ilustrace se mi líbí tím, jak jsou jednoduché a nápadité a pro děti snadno pochopitelné. Co je pro mě však trochu zklamáním je přebal knihy. Ten na mě působí jako knížka z minulého století. Barevnost a volba fontu čtenáře úplně nenadchne k přečtení. Ilustrace na úvodní straně také nejsou moc vypovídající. Také se zde nachází příliš mnoho textu pod názvem knihy. Ten bych nechala až na další stránky nebo až na zadní stranu knihy. K této knížce je však vytvořeno pexeso s ilustracemi na dané písmenko a provedení pexesa se mi naopak líbí a pohrávám si s nápadem vytvořit v budoucnu pexeso i ke své knížce.

Jak zvířata spi od Marie Štumpfové, která je absolventka ateliéru ilustrace a grafiky na VŠUP. V současné době se věnuje knižní a časopisecké úpravě a tvorbě autorských

Obr. 12 Jak zvířata spi

knih. Navrhla časopis *Page* pro knihkupectví Luxor. Knížku *Jak zvířata spí* vymyslela a nakreslila jako svou diplomovou práci. Je to kritiky i čtenáři oceňovaná kniha, kterou dnes můžou číst i děti v Japonsku, Polsku, Holandsku, Koreji či Maďarsku. ^[30]

Další knížka, která mě zaujala a které dětem přináší náhled na to, jak jednotlivá zvířata spí. Knížku tvoří celostránkové ilustrace s doprovodným textem k danému zvířeti. Ilustrace jsou jednoduché, ale ne grafické a nemají pevnou linii jako u předchozí knížky, jde spíše o kresebnou záležitost. Barevnost je zde utlumena a stránky působí skoro až vybledle. Tímto jakoby vybledlým dojmem na mě působí i přebal knížky, kde zvolená barva desek taktéž působí jako z minulého století. Narozdíl od předchozí knížky se mi tato knížka velice líbí i se svým vzhledem staré knížky.

4.1.6 Petr Nikl

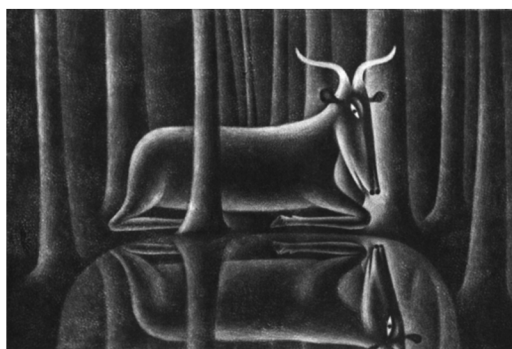
Petr Nikl patří k významným osobnostem české výtvarné scény, také to je nadaný hudebník, malíř a performer, který se nevěnuje pouze kresbě. Vystudoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Uherském Hradišti a dále pokračoval na Akademii výtvarného umění v Praze. S přáteli založil loutkový spolek Mehedaha v roce 1985 a v roce 1987 se podílel na založení skupiny Tvrdohlaví. Své autorské knihy vydává v nakladatelství Meander a jsou to například *Lingvistické pohádky*, *Jino taje opic*, *Jiné taje opic*, *Pohádka o Rybitince*, *Žlutí lvi* a další. ^[31]

Na Petra Nikla jsem narazila ve článku o ilustrátorech a ilustrace, která ho zde zastupovala mě hned na první pohled oslovila. Byla to ilustrace právě z knihy *Jino taje opic*. Jde spíše o ilustrovanou knížku, kde rozřazuje jednotlivé druhy opic s jednoduchým textem a doprovodnou ilustrací. Ilustrace jsou povětšinou černobílé, tužkou kreslené, v některých momentech sahá i po barevných pastelech. Samotné ilustrace mají něco do sebe, krásně fungují i sami o sobě jako samostatná kresba. Autor si zde hraje s typografií vyvedenou ilustrací ve tvaru opic. To je to, co mě především zajímalo, samotná hra a smysl pro kreativitu. Tato kniha má i své pokračování, a to *Jiné taje opic*. Zde navazuje na předešlý díl, ilustrace, které tvoří typografii a jednotlivá písmena, které vidíme již na přebalu knihy.

Když se podívám na jiné jeho ilustrace, je vidět, že autor je věrný kresbě a kresebnému vyjádření. Je zde zachována realističnost a žádné velké deformace, co se týče zvířat, jak se setkávám u jiných autorů. Zde jde spíše o jednoduchou tlumenou barevnost, černý či barevný pastel, u kterého můžeme vidět jednotlivé tahy.

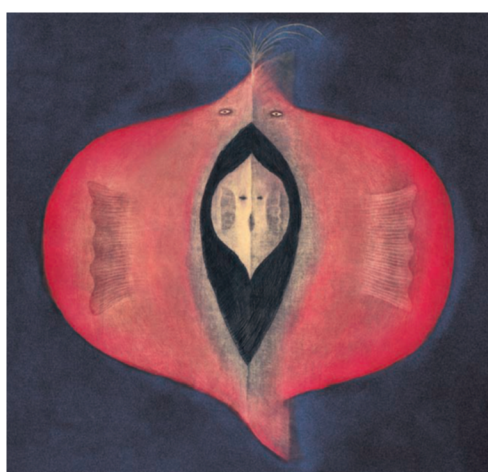

Obr. 13 Jino taje opic

Obr. 14 Jěľňovítí

V knížce Jěľňovítí si můžeme všimnout temnější ilustrace, převážně černé, na tmavém papíře. Ilustrace v této knížce mi přijdou až skoro grafické, je zde zkrzení jednotlivých zvířat s výrazným prvem.

Obr. 15 Pohádka o Rybitince

Obr. 16 Legenda o Golemovi

Ilustrace v knížce Pohádka o Rybitince mi na první pohled nic neřikaly, nevěděla jsem, co v nich hledat. I když to možná není na první pohled patrné, jedná se o znázornění ryb. Celostránkové ilustrace, na kterých je znázorněná ryba z anfasu, tj. z přímého pohledu zepředu. Zde si autor hraje již s barvou na tmavém pozadí a jakési „rozmazávání“ a propojování barev v sebe. Jednotlivé tahy jsou zde méně nápadné, než tomu je u jiných jeho knížek.

Kde ale naopak autor dává přednost samotným linkám v kresbě je kniha *Legenda o Golemovi*, kde jsou jednotlivé ilustrace tvořeny linkou, i samotné stíny jsou vytvořeny vrstvením jednotlivých znatelných linek přes sebe. Některé z ilustrací v této knize na mě působí až depresivně a nevím, co si o nich vlastně myslet. Jednoduchá černobílá barevnost působí až smutně.

4.1.7 Pop–Pap (Marcela Vostřelová)

Pop–Pap je malé knižní studio, které se zaměřuje na knihy českých autorů. V knihách jsou speciální trojrozměrné ilustrace, které ožíví každou knihu. Dále také v knihách můžeme nalézt různé tipy na tvůrčí aktivity spojené s daným příběhem. Nakladatelství spolupracuje s mladými výtvarníky. Své knížky vydávají i v anglickém jazyce, a tak se může česká literatura dostávat i do světa. ^[32]

Marcela Vostřelová a její knížka *Meky Mek! Skutečný svět zvířátek* má podobu interaktivního leporela, její součástí jsou vyjímatelné části, které znázorňují šablony zvířátek. Ty si děti mohou obkreslovat a sami tak dotvářet ilustraci podle vlastní fantazie. Knížka je doplněna o krátké básničky k daným zvířátkům, které dítěti dávají mnoho informací souvisejících s daným zvířetem.

Líbí se mi samotný nápad a myšlenka zapojit do tvorby ilustrace děti. Samotné šablony musí samo o sobě sloužit i jako doprovodná ilustrace, ze které je patrné, o které zvíře se jedná, ale také musí fungovat v momentu obkreslování, aby pro dítě bylo snadné obkreslit danou ilustraci. Přebal knihy se mi líbí, zde jde především o perokresbu, již jsou zvířata vyvedena. Celá kniha je vyrobena z recyklovaného papíru a částečně i ručně vyrobena. Tento koncept se mi velmi zamlouvá a lze ho chápat také jako poselství další generaci, jak přistupovat k tvorbě knih.

Obr. 17 MekyMek! Skutečný svět zvířátek

Obr. 18 Oskare, plav!

Další knížka, která vznikla v tomto nakladatelství a která mě zaujala, je knížka *Oskare, plav!* kterou ilustrovala Martina Kurková Nožičková. Martina za stěžení svojí tvorby považuje ilustraci a kresbu. V současné době tvoří ilustrace digitálně, ale má zkušenosti také s tradiční analogovou ilustrací. Kromě ilustrace se věnuje i grafice a je členkou Klubu ilustrátorů. ^[33]

Zaujala mě především kvůli provedení svých ilustrací. Je to přesně ten styl ilustrace, který se mi líbí, a který mě oslovuje. Krásně graficky spravovaná knížka s 3D vyřezanými detaily. Není zde žádná deformace, se kterou se setkáváme v jiných ilustrovaných knížka, jde spíše o zkreslení viděného. Jednoduchá, omezená barevnost, která se zaměřuje na odstíny modré a žluté. Ilustrace i barvy k sobě krásně ladí a knížka tak není barevně přehnaná. Děti zaujme především vizuální stránkou a zpracováním příběhu, kterému porozumí i bez textu.

4.1.8 Marcela Konárková

Marcela Konárková absolvovala na fakultě designu a umění Ladislava Sutnara v Plzni. Ráda kreslí, maluje a ilustruje knížky pro děti a „hravé“ dospělé. Věnuje se také grafickému designu a práci s dětmi jako jsou výtvarné dílny a volnočasové aktivity. ^[34]

Obr. 19 Byl jednou jeden domeček

Obr. 20 Kamarádi z lesa aneb v nouzi poznáš přítele

Marcela má široké spektrum tvorby. Toho si lze povšimnout na jejích webových stránkách. Plně se věnuje všemu, kresbě, malbě, grafické tvorbě, ale kvůli čemu jsem si ji vybrala, tak je především ilustrace. Narazila jsem na ni přes nakladatelství Pop-Pap, kde vydala svou poslední knížku. Jedná se o knížku *Byl jednou jeden domeček*, kde jsou české lidové říkanky pro děti, a které jsou netradičně zpracovány. Jde zde o kombinaci recyklovaného a barevného papíru a ilustrace tvořené pomocí linek a obrysů

z vystříhaného papíru. Tato knížka bude spíše pro menší děti, ale zaujala mě hlavně svým provedením.

Knížku, kterou jsem vybrala pro mé potřeby a kde se odráží autorky rukopis je knížka od Jitky Vítové *Kamarádi z lesa aneb v nouzi poznáš přítele*, ke které dělala Marcela ilustrace. Ilustrace na mě působí lákavým dojmem. Mám chuť hledat v ilustracích, ani nevím co, nějaké pokračování, nějaký detail. Barevné ilustrace vyvedené pastelkou na malovaném podkladu působí až jako omalovánka. Ne že by měla ilustrace dané přesné hranice, naopak je rozvolněná, pouze lehce ohraničená černou linkou, ale tento pocit vyvolává použití pastelek. Není zde násilná ani moc použitá deformace, pouze polidštění zvířat. Jsou jim dodávány lidštější oči, ruce či nohy. I to, že jsou oblečeny a dělají lidské činnosti, dětem představuje příběh zvířat, které jsou podobné lidem. Knížka má i pokračování s ilustracemi ve stejném duchu.

Knížka *Chrobákovy trampoty* původně vznikla jako diplomová práce, ale nyní působí jako interaktivní vyprávění doprovázené animovanými ilustracemi a dabingovým doprovodem. I když je knížka tvořena pro animované použití, ani zde Marcela nezapře svůj rukopis. Jednotlivé postavičky a jejich části jsou tvořeny na papíře pomocí pastelek, jen zde není použito ohraničení černou barvou a části postav jsou tvořeny zvláště a naskládány dohromady až v následné postprodukci a ve výsledku působí 3D dojmem.

Obr. 21 Poznaň

Obr. 22 Poznaň

Ještě jsem zde chtěla zmínit knížku *Poznaň*, která vznikla během stáže v Polsku. Má formu leporela a je tvořena pomocí techniky linorytu. Je v ní přiznáno, o jakou techniku se jedná a v knize jsou ponechány „nedořezy“ lina, což zde zanechává tvůrčí záměr a vše spolu skvěle funguje. Co zde tak dobře funguje je omezená barevnost za použití pouze tří barev. Nic zde neschází ani nepřebývá.

4.2 Srovnání autorů

V této části bakalářské práce je mým cílem si všechny zmíněné autory probrat dohromady, porovnat a vyzdvihnout ty, kteří mě svou tvorbou oslovili nejvíce, a které jsem si vybrala jako inspiraci k mé budoucí tvorbě.

Mám zde zastoupeny jak starší, tak mladší autory, kteří se zaměřují na tvorbu novodobé ilustrace pro děti. Jako zástupce starších generace autorů je zde Eva Sýkorová-Pekárková a Petr Nikl. Oba se spíše zaměřují na ilustraci vyvedenou tužkou, Eva více na barevné, celostránkové ilustrace s velkým množstvím děje na pozadí. Její kresby mají lehkou deformaci a hraje si s nedokonalostí, jako je přesahování přes jemnou ohraničenou linii ilustrace.

Petr se více zosobňuje s černobílou ilustrací s velkým detailem na jednotlivé tahy tužkou, občas se objeví i barevné ilustrace, ale spíše v omezené míře. Rád si ve svých ilustracích hraje, a to především s typografií. Některé z jeho ilustrací mi však přijdou trochu až depresivní, smutné a jiné moc nerozpoznatelné.

Podobné kresebné ilustrace jako má Evě má i Marcela Konárková. Její ilustrace jsou barevné, kreslené a můžeme zde vidět jakési polidšťování zvířat, které u Evy není na první pohled znát, ale při podrobnějším pohledu ji také nalezneme.

Aneta Žabková a její vzdělávací knížka *Až půjdeš do školy* s celostránkovými a malými doprovodnými ilustracemi děti pomalu připravuje na příchod do školy. Její tvorba je spíše grafického rázu s určitou deformací lidské postavy, které bude dětem připadat líbivá. Na podobný způsob ilustruje vzdělávací knížky i Marie Urbánková, mladá autorka, jejíž styl mi je velmi blízký. Svými ilustracemi ke knížkám *Už poznám! Číslo/Barvy/Tvary/Zvířata* mě velmi oslovila a zaujala. Jednoduchost, se kterou zde ukazuje dětem ať už barvy nebo je učí počítat, děti nadchne a nadchla tím i mě. Ilustrace jsou tvořeny, dle mého názoru fotokoláží, předpřipravenými věcmi naživo a nadále oskenované. Tím pak ilustrace působí dojmem 3D efektu. Jak sama říká a prezentuje na Instagramu, ráda pracuje s barevným papírem a nůžkami, díky kterým tvoří takovéto 3D koláže. V knížce *Cyklista Cyril* používá stejný efekt a deformaci lidského těla, která je trochu podobná Anetě Žabkové.

Vzdělávací knížka *Šmalcova abeceda*, ukazuje a představuje dětem abecedu hravým způsobem. Grafické ilustrace jsou jednotné s utlumenou barevností. Čím mě ale knížka nezaujala a spíše odradila je její přebal. Působí jako stará opotřebovaná knížka s moc nevypovídajícími ilustracemi. Také je zde mnoho textu pod názvem knihy, který bych

nechala až na další stránky. Knížka mě zaujala až po nakouknutí dovnitř. Co ale беру jako pozitivum je nápad na vytvoření pexesa jako doplnění k této knize. Pexeso obsahuje ilustrace na dané písmeno, které jsou i v knížce. Druhá knížka, kterou jsem vybrala z nakladatelství Baobab, ze které pochází i předchozí knížka je *Jak zvířata spí*. Skládá se z jednoduchých ilustrací neohraničených linkou, jde zde spíše o kresebnou záležitost, ale ne takovou, jaká byla v případě Evy Sýkorové-Pekárkové nebo Marceli Konárkové. Jako u *Šmalcovi abecedy* i zde je utlumená barevnost, které působí až vybledle, zde mi to ale nevádí a působení „staré“ knihy mi zde naopak lichotí.

Mazzel je malé nakladatelství, Lukáše a Anety Opekarových. Jejich tvorba je zaměřena hodně moderním stylem i když tvoří ilustrace pro tradiční knížky. Ilustrátorkou v tomto páru je spíše Aneta, Lukáš je grafický designer, ale i Lukáš ilustroval jejich knížku *Neviditelná Mumo*. I když ilustracemi to úplně nazvat nemůžeme, jde spíše o fotografie s předměty, různě upravené a nastavené pro jejich další práci, které jsou následně vloženy do knížky. Jde zde o hru na hledání, ale na můj vkus trochu složitý pro děti. Aneta tvoří akvarelové ilustrace a tvořila tímto způsobem i ilustrace pro pohádku *O Smolíčkovi*. Tato klasická pohádka doplněna o rozpité barevné ilustrace, pozadí, zanechá v každém jiný pocit. Někomu se to může zdát přehnané a k pohádce nehodící se, můj názor je, že rozpijení barevných akvarelů pohádku ozvláštňuje a vykouzlí u dětí fantazijní nové světy.

Knížka *Meky Mek! Skutečný svět zvířátek*, ukazuje dětem svět hospodářských zvířat pomocí jednoduchých ilustrací. Tyto ilustrace fungují i sami o sobě, ale mají také funkci šablon, které děti můžou obkreslit a tvořit si své vlastní ilustrace. Zde můžeme vidět i jakési napojení na předchozí zmíněný pár Lukáše a Anety, kteří vytvořili „hru“ *Švandy*. Nejde tak úplně o hry jako spíše o pět malých netradičních bločků, některé úplně prázdné, jiné již něčím doplněné, které si děti mohou sami ilustrovat a stát se tak malým ilustrátorem.

Poslední zmíněnou autorkou, jejíž tvorba mi je také velmi blízká je Martina Kurková Nožičková. Její knížka *Oskare, plav!* je graficky velmi dobře zpracovaná a ozvláštěna interaktivními vyřezanými prvky. Ilustrace už sami o sobě vyprávějí daný příběh a obejdou se bez nějaké deformace. Barevnost knížky je sice jednoduchá, ale skvěle funguje.

Závěrem si odnáším mnoho postřehů a inspirace pro svoji vlastní tvorbu a mé další záměry. Rešerše a hledání jednotlivých autorů mě velmi bavilo. Seznamování se s jejich tvorbou a zaměření se na knížky a ilustrace, jak těch, které se mi moc líbili, tak i těch,

které mě moc neoslovily. Jejich společným shrnutím jsem si srovnala své myšlenky a názory na jednotlivé ilustrátory, ale i na dětskou ilustraci celkově. Je to něco, co mě baví a co mi přináší radost.

4.3 Tvorba vlastní autorské knížky

Ve své praktické části jsem se zaměřila na tvorbu mé autorské knížky. Knižka je určena především dětem předškolního věku, ale myslím, že by bavila i mladší čtenáře, teda spíše pozorovatele a objevitele.

Nad tématem jsem se zamýšlela dlouho. Zprvu jsem vůbec nevěděla, co chci dělat. Ani nevím jak, ale nakonec jsem se dopracovala k tomuto tématu. Přemýšlela jsem o tom, co baví mě a co bych tak chtěla zpracovávat. Jelikož ráda čtu a mám ráda děti, tak nějak se to propojilo. V knihkupectví se ráda dívám do knížek na ilustrace a jelikož většina „dospělácké“ literatury ilustrace nemá, nahlížela jsem právě na knížky pro děti. Na první pohled vždy vidíme přední stranu knihy a když nás ta kniha zaujme, máme jasno. Tak to platí i u dětských knih. Tam ale nahlížíme právě i na samotné ilustrace.

Během střední školy a následně pak na vysoké škole mě bavila práce s linorytem, a tak nějak od začátku jsem si hrála s myšlenou, že bych chtěla pracovat touto technikou a zaměřit se tak na klasickou grafiku. V tématu Svět kolem nás jsem dětem chtěla jednoduchou formou ukázat zvířata kolem nás a celkově svět ve kterém žijí. V praktické části se zaměřuji na výrobu jedné takovéto knihy s tématem Svět kolem nás pod hladinou.

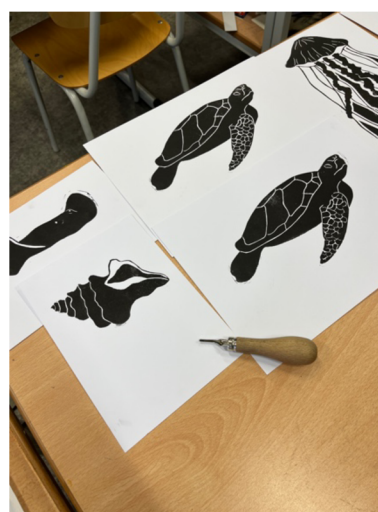
4.3.1 Proces a výroba

Jak to vlastně chci zpracovat? To byla asi první otázka, co mě napadala. Když tak zpětně přemýšlím, už v tu chvíli, kdy jsem si ji položila, jsem na ni znala odpověď. Jak jsem se již zmiňovala, mým záměrem bylo pracovat s klasickou grafickou tvorbou, přesněji technikou linorytu, kterou jsem následně chtěla upravovat v počítači a vytvořit tak svoji autorskou knížku.

Na začátku práce jsem si musela vybrat téma, kterému se budu věnovat. Proto jsem se rozhodla pro téma pod vodou, podmořský svět a vše co se v něm nachází. Jako první věc, kterou jsem musela udělat byl brainstorming, jelikož bych si v první moment nevzpomněla na vše, co se může pod mořskou hladinou nacházet. Postupně jsem si utřídila myšlenky, co chci zachytit a čemu se chci naopak vyvarovat. Následovalo skicování. Vycházela jsem z fotografií jednotlivých zvířat, z různých pohledů si je nastudovala a následně přenesla na papír. Začala jsem si skicovat jednotlivá zvířata a různé koráli a okolí podmořského světa. Jednotlivá zvířata jsem zjednodušovala, ale zároveň jsem chtěla, aby stále měly své atributy a byly pro děti zajímavá.

Obr. 23 Tisk matric I

Obr. 24 Tisk matric II

Když jsem byla s většinou spokojená, přenesla jsem jednotlivé ilustrace do grafické podoby na tabletu. Ano vlastně jsem mohla udělat celou práci v tabletu a usnadnit si to, ale to nebylo mým záměrem. Mým cílem bylo užít si to, a ještě více si zapracovat s technikou linorytu, dokud mám možnost. Skici do tabletu jsem si přenesla především proto, že jsem si je mohla různě zvětšit, následně vytisknout a přenést na lino.

Další část byla nejdelší z celého procesu výroby, a to vyrývání všech matic. Celkově to zabralo několik dnů a večerů. Zároveň to ale byla i oddechová část, nemusela jsem nad ničím moc přemýšlet, teda jen nad tím, co má být vyryto a co ne. Matrice jsem si udělala schválně větší, nežli jsem je zamýšlela v následné knížce, a to především z důvodu snadnějšího vyrývání menších a detailnějších částí. I když se toho pak zdálo víc práce s odstraňováním přebytečného materiálu, bylo to dobré rozhodnutí. Ale ještě, než jsem vše vyryla, jsem si na zkoušku zkusila udělat jednu pokusnou matici, abych věděla, zda to bude fungovat tak, jakou jsem měla představu.

Obr. 25 Postup tvorby

Před tiskem všech matic jsem si jednu zkušební zkusila vytisknout a přenést do počítačové podoby, abych zjistila, zda to funguje. Následovali dva dny tisknutí. Pro tisk jsem využila tiskařskou dílu ve škole, kde je vše potřebné pro tisk. Jelikož zde většinou bylo volno, měla jsem spoustu prostoru a nemusela jsem nikomu překážet. Všechny ilustrace jsem si vytiskla minimálně třikrát, některé i vícekrát, abych měla od každé

matrice jeden slušný výtisk. Dohromady jsem tiskla přibližně 17 matic všech zvířat a různých korálů a mušlí. Po zaschnutí barvy jsem mohla pokračovat.

Obr. 26 Vyřezávání matic

Obr. 27 Nanášení barvy

Tisky jsem si vzala domů, kde jsem vybrala ty nejpovedenější a oskenovala je. Ty jsem následně v počítačovém programu vyřízla, aby mi zůstal samotný obrázek, který jsem si následně upravovala na tabletu. Zde jsem si ze všeho nejdřív zahladila a upravila okraje tisku, vymazala, co tam nepatřilo a dodala barvu. Takhle jsem postupovala u všech jednotlivých tisků. Nejprve jsem danému obrázku dala barvu, tu jsem pak upravovala, jak šel čas a co se mi k tomu více hodilo. Dále jsem přidávala různé stíny a detaily k jednotlivým zvířatům. Nad tím jsem strávila taky poměrně dost času, který jsem se snažila využívat naplno. Při práci se moje myšlenky stále ubíhali k otázkám, zda je to správné, zda to vypadá, jak jsem si představovala. Byly dny, kdy jsem si potřebovala dát pauzu a nepřemýšlet nad tím vším. Ale čas ubíhal a já potřebovala co nejdříve mít tuto část práce hotovou. Když už se zdálo všechno hotové, přešla jsem k tvoření samotné knížky.

Zamýšlela jsem jakou bude mít podobu, velikost, nosnou hodnotu a tak. Také jsem si skicovala jednotlivé rozvržení stránek a možné propojení jednotlivých ilustrací. Rozhodla jsem se pro velikost 15x15 cm, i když tuto velikost jsem si upřesnila, až když jsem měla většinu knížky hotovou a na zkoušku si ji vytiskla. Během práce na knížce jsem si pohrávala s myšlenkou udělat místo knížky leporelo. K povaze ilustracím by se mi to líbilo, ale když jsem hledala, kde bych si to mohla vytisknout, nedohledala jsem, a tak jsem se rozhodla pozměnit knížku a zůstat u klasického formátu knížky. Rozvrhovala jsem si jednotlivé ilustrace, jejich místo, velikost a funkci. K jednotlivým ilustracím, zvířatům, jsem si dohledala nějaké zajímavé informace, a pohrávala jsem si s typografií,

tak aby seděla k jednotlivým ilustracím a byl vyvážený podíl zaplněného a nezaplňného místa. V průběhu tvorby knížky jsem zároveň psala i první stránky bakalářské práce a souhrn ilustrátorů. Už v průběhu tvorby jsem si pohrávala s myšlenou udělat ke knížce nějakou doprovodnou hru. Právě jeden z ilustrátorů ke své knížce vytvořil z ilustrací pexeso, nad čímž jsem také přemýšlela. A aby knížka nebyla úplně krátká, tak jsem se jednu hru rozhodla zařadila přímo do ní. Zde jsem vzala černé obrysy jednotlivých zvířat, které vycházejí a odkazují na použití klasické grafické techniky linorytu, a kde mají děti poznat o jaké zvíře se jedná.

Závěr

Když nám poprvé někdo řekl, že už máme vymýšlet téma naší bakalářské práce, vůbec jsem neměla tušení, o čem bych svou práci chtěla psát a co vytvořit. Po určité době přemýšlení a vymýšlení různých nápadů, jsem dospěla k mému vybranému tématu. Ilustrace pro děti a tvorba vlastní knížky. Pak už jen zbývalo pustit se do práce, napsat teorii, vymyslet a vytvořit své vlastní ilustrace, poskládat z nich autorskou knížku pro děti, díky které budou moci objevovat svět kolem sebe.

V teoretické jsem si dala za cíl obeznámit čtenáře s psychologií dítěte předškolního věku a se samotnou ilustrací. Téma psychologie a psychický vývoj dítěte předškolního věku by dalo na mnohem více stránek, proto jsem se zaměřila na ty nejdůležitější oblasti, které se týkají především vnímání dítěte a jeho zájmy, kterým je v tomto období hra. Mnoho věcí ohledně tohoto tématu jsem již věděla, ale zároveň jsem si rozšířila znalosti a odnáším si díky tomu mnoho nových poznatků ohledně vývoje dítěte v tomto věku.

Ilustrace sama o sobě je velmi zajímavá a hravá. Především to, jak na každého člověka může působit jinak a jak ji člověk rozdílně vnímá a vykládá si ji. Tomuto tématu jsem se věnovala v praktické části své práce. Nechala jsem na sebe působit různé ilustrace a technické provedení a poté si vybrala několik jejich autorů a přiblížila jejich práci i čtenářům mé bakalářské práce.

Hlavní naplní práce ale bylo vytvořit svou vlastní ilustrovanou knížku pro děti s cílem přiblížit jim svět, do kterého se narodily. Myslím, že se mi tento vytýčený cíl podařilo naplnit. Listů navržené knížky je navrženo právě tolik, aby nadchly a dokázaly udržet pozornost dítěte. Každá stránka má své kouzlo v podobě ilustrací tvořených pomocí techniky linorytu s následnou úpravou v počítači. Ilustrace jsou doplněné o krátký text a také interaktivní hru na základě poznávání již viděných zvířat z ilustrací.

Seznam citací

- 1 – VÁGNEROVÁ, Marie. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCÍ. KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY. *Vývojová psychologie pro obor Speciální pedagogika předškolního věku*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 122 s. : 30 cm. ISBN 978-80-7372-213-5., s. 78
- 2 – VÁGNEROVÁ, Marie. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCÍ. KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY. *Vývojová psychologie pro obor Speciální pedagogika předškolního věku*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 122 s. : 30 cm. ISBN 978-80-7372-213-5.
- 3 – VÁGNEROVÁ, Marie. UNIVERZITA KARLOVA. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. : il. ; 22 cm. ISBN 978-80-246-2153-1.
- 4 – VÁGNEROVÁ, Marie. UNIVERZITA KARLOVA. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. : il. ; 22 cm. ISBN 978-80-246-2153-1., s. 177
- 5 – SKORUNKOVÁ, Radka. UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. PEDAGOGICKÁ FAKULTA. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 69 s. ; 21 cm. ISBN 978-80-7435-115-0.
- 6 – SKORUNKOVÁ, Radka. UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. PEDAGOGICKÁ FAKULTA. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 69 s. ; 21 cm. ISBN 978-80-7435-115-0., s. 40
- 7 – VÁGNEROVÁ, Marie. UNIVERZITA KARLOVA. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. : il. ; 22 cm. ISBN 978-80-246-2153-1., 2012, s. 178
- 8 – SKORUNKOVÁ, Radka. UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. PEDAGOGICKÁ FAKULTA. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 69 s. ; 21 cm. ISBN 978-80-7435-115-0., s. 40
- 9 – VÁGNEROVÁ, Marie. UNIVERZITA KARLOVA. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. : il. ; 22 cm. ISBN 978-80-246-2153-1., 2012, s. 182
- 10 – VÁGNEROVÁ, Marie. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCÍ. KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY. *Vývojová psychologie pro obor Speciální pedagogika předškolního věku*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 122 s. : 30 cm. ISBN 978-80-7372-213-5., s. 83-84
- 11 – SKORUNKOVÁ, Radka. UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. PEDAGOGICKÁ FAKULTA. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 69 s. ; 21 cm. ISBN 978-80-7435-115-0., s. 42

- 12 – VÁGNEROVÁ, Marie. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI. KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY. *Vývojová psychologie pro obor Speciální pedagogika předškolního věku*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 122 s. : 30 cm. ISBN 978-80-7372-213-5., s. 86
- 13 – VÁGNEROVÁ, Marie. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI. KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY. *Vývojová psychologie pro obor Speciální pedagogika předškolního věku*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 122 s. : 30 cm. ISBN 978-80-7372-213-5., 2007, s. 93
- 14 – WIGAN, Mark. *Umění ilustrace: vizuální myšlení*. Brno: Computer Press, 2010, 176 s. : il. ; 23 cm. ISBN 978-80-251-2970-8.
- 15 – REISSNER, Martin a Martin REISSNER. CHICORY (FIRMA). *Ilustrace: pohledy na výtvarný doprovod české dětské knihy = Illustration*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2015, 219 stran : barevné ilustrace, faksimile ; 29 cm. ISBN 978-80-7028-439-1.
- 16 – HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s., s. 18
- 17 – HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s., s. 19
- 18 – HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s.
- 19 – HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s., s. 10
- 20 – HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s., s. 84
- 21 – HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s., s. 22
- 22 – HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s., s. 224
- 23 – HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s., s. 224
- 24 – REISSNER, Martin a Martin REISSNER. CHICORY (FIRMA). *Ilustrace: pohledy na výtvarný doprovod české dětské knihy = Illustration*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2015, 219 stran : barevné ilustrace, faksimile ; 29 cm. ISBN 978-80-7028-439-1., s. 23

Internetové zdroje

- 25 – Výstavy. *Lázně - oblastní galerie Liberec* [online]. Liberec: -, 2009 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.ogl.cz/eva-sykorova-pekarkova-detem-ilustrace-detskych-knih>
- 26 – Aneta Žabková. *Albatros media* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/autori/27580421/aneta-zabkova/>
- 27 – Marie Urbánková. In: *Albatros* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.albatros.cz/autori/37911935/marie-urbankova/>
- 28 – O Mazzelu. In: *Mazzel* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://mazzel.cz/o-mazzelu>
- 29 – O nás. In: *Baobab-books* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.baobab-books.net/o-nas>
- 30 – Marie Štumpfová. In: *Baobab-books* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.baobab-books.net/author/marie-stumpfova>
- 31 – 10 ilustrátorů, kteří pro knížky nadchnou i zaryté nečtenáře. In: *Perpetuum* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://perpetuum.cz/2019/02/10-ilustratoru-kteri-pro-knizky-nadchnou-i-zaryte-nectenare/>
- 32 – O nás. In: *Pop-pap* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://pop-pap.cz/o-nas/>
- 33 – O mně. In: *Martinanozickova* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://martinanozickova.com/o-mne-1>
- 34 – O mně. In: *Marcelakonarkova* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.marcelakonarkova.cz/o-mne/>

Seznam odborné literatury

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Richard ŠMARDA. Mezi námi předškoláky: všestranná příprava dítěte do školy pro děti od 3 do 5 let. 2. vyd. Brno: Edika, 2015, 72 s. : barev. il. ; 30 cm. ISBN 978-80-266-0626-0.
- GRAY, Peter. *Kresba a ilustrace: příručka pro výtvarníky*. Praha: Svojtka & Co, 2010, 304 s. : il. ; 26 cm. ISBN 978-80-7352-754-9.
- HOLEŠOVSKÝ, František. *Ilustrace pro děti: tradice, vztahy, objevy*. Praha: Albatros, 1977, 293 s.
- HOLEŠOVSKÝ, František. *Glosy k vývoji české ilustrace pro děti*. Praha: Albatros, 1982, 268 s.
- HUTAŘOVÁ, Ivana, Eva FRANČEOVÁ-ABRAHAMOVÁ a Karel KESTNER. *Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004, 129 s. : il. ; 23 cm. ISBN 80-211-0485-6.
- REISSNER, Martin a Martin REISSNER. CHICORY (FIRMA). *Ilustrace: pohledy na výtvarný doprovod české dětské knihy = Illustration*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2015, 219 stran : barevné ilustrace, faksimile ; 29 cm. ISBN 978-80-7028-439-1.
- SKORUNKOVÁ, Radka. UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. PEDAGOGICKÁ FAKULTA. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 69 s. ; 21 cm. ISBN 978-80-7435-115-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI. KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY. *Vývojová psychologie pro obor Speciální pedagogika předškolního věku*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 122 s. : 30 cm. ISBN 978-80-7372-213-5.
- VÁGNEROVÁ, Marie. UNIVERZITA KARLOVA. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. : il. ; 22 cm. ISBN 978-80-246-2153-1.
- WIGAN, Mark. *Umění ilustrace: vizuální myšlení*. Brno: Computer Press, 2010, 176 s. : il. ; 23 cm. ISBN 978-80-251-2970-8.

Seznam obrázků

- Obr. 1 Kouká roura na kocoura. In: *Albatros media* [online]. 2014 [cit. 2023-04-16].
Dostupné z: <https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/Product/76908357/?width=300&height=450&ts=637515654401370000>
- Obr. 2 Oranžáda, Mazarén a Dartaňan. In: *Klub ilustrátorů* [online]. [cit. 2023-04-16].
Dostupné z: <https://www.klubilustratoru.cz/cs/ilustratori/sykorova-pekarkova-eva>
- Obr. 3 Botička. In: *Anetazabkova* [online]. 2021 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://anetzabkova.wixsite.com/anetakyrovazabkova/knihy>
- Obr. 4 A-Ž půjdeš do školy. In: *Albatros media* [online]. 2022 [cit. 2023-04-16].
Dostupné z: <https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/34133128/?ts=637732986250400000>
- Obr. 5 Už poznám barvy. In: *Albatros media* [online]. 2021 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/Product/73180608/?ts=637624774806270000>
- Obr. 6 Už poznám barvy. In: *Albatros media* [online]. 2021 [cit. 2023-04-16].
Dostupné z: <https://cdn.albatrosmedia.cz/Images/ProductContent/79237940/?ts=637618937778100000>
- Obr. 7 Neviditelná MUMO. In: *Mazzel* [online]. 2017 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://pro2-bar-s3-cdn-cf6.myportfolio.com/1b1562e804a0fb455bbdccd09c98ffee/0811a6ed-2593-43e1-a16e-8d9d24316cd0_rw_1920.jpg?h=0ebd9b58542b432faa6c8b3047298cf9
- Obr. 8 O Smolíčkovi. In: *Mazzel* [online]. 2013 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://pro2-bar-s3-cdn-cf6.myportfolio.com/1b1562e804a0fb455bbdccd09c98ffee/1978d6eb-da03-48a5-bb59-4a61cded5653_rw_3840.jpg?h=b49fcf51e5f7f0675f8b615518d53969
- Obr. 9 Tohle jím, hádej kdo jsem?. In: *Mazzel* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://pro2-bar-s3-cdn-cf6.myportfolio.com/1b1562e804a0fb455bbdccd09c98ffee/7f07fa48-40a5-4de1-a0bc-abe9f34de135_rw_3840.jpg?h=9f68c6ed7fd2ec28ad40d7daa7254b1f
- Obr. 10 Šmalcova abeceda. In: *Baobab-books* [online]. 2010 [cit. 2023-04-16].
Dostupné z: https://www.baobab-books.net/sites/default/files/styles/product_900x900jpg/public/images/products/books/2020/97a5983.jpg?itok=p6YOOT_e

- Obr. 11 Šmalcova abeceda. In: *Baobab-book* [online]. 2010 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.baobab-books.net/sites/default/files/styles/width1140/public/images/products/books/2020/97a5986.jpg?itok=B-ZiHkc5>
- Obr. 12 Jak zvířata spí. In: *Baobab-books* [online]. 2014 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.baobab-books.net/sites/default/files/styles/width1140/public/images/products/books/2020/97a5885.jpg?itok=odSUw0AX>
- Obr. 13 Jino taje opic. In: *Meander* [online]. 2017 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://cdn.myshoptet.com/usr/www.meander.cz/user/shop/related/220-6_opice-1.jpg?62836239
- Obr. 14 Jěľňovítí. In: *Meander* [online]. 2015 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://cdn.myshoptet.com/usr/www.meander.cz/user/shop/related/562-6_jelenoviti-nikl06-gray.jpg?62836239
- Obr. 15 Pohádka o Rybitince. In: *Meander* [online]. 2008 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://cdn.myshoptet.com/usr/www.meander.cz/user/shop/related/424-2_zere.png?62836239
- Obr. 16 Legenda o Golemovi. In: *Meander* [online]. 2004 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://cdn.myshoptet.com/usr/www.meander.cz/user/shop/related/262-16_golem-kasna.jpg?62836239
- Obr. 17 Meky Mek! Skuteční svět zvířátek. In: *Pop-pap* [online]. 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://pop-pap.cz/wp-content/uploads/2022/09/318422469_610509981075529_8020134972470827253_n-768x512.jpg
- Obr. 18 Oskare, plav!. In: *Pop-pap* [online]. 2022 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://pop-pap.cz/wp-content/uploads/2020/03/IMG_9022-768x512.jpg
- Obr. 19 Byl jednou jeden domeček. In: *Marcelakonarkova* [online]. 2017 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.marcelakonarkova.cz/wp-content/uploads/2017/06/8.jpg>
- Obr. 20 Kamarádi z lesa aneb v nouzi poznáš přítele. In: *Marcelakonarkova* [online]. 2016 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.marcelakonarkova.cz/wp-content/uploads/2016/04/Kamarádi-z-lesa_KNIHA3.jpg
- Obr. 21 Poznaň. In: *Marcelakonarkova* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.marcelakonarkova.cz/wp-content/uploads/2015/11/8.jpg>
- Obr. 22 Poznaň. In: *Marcelakonarkova* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.marcelakonarkova.cz/wp-content/uploads/2015/11/21.jpg>
- Obr. 23 *Tisk matric I* vlastní fotografie
- Obr. 24 *Tisk matric II* vlastní fotografie

Obr. 25 *Postup tvorby vlastní fotografie*

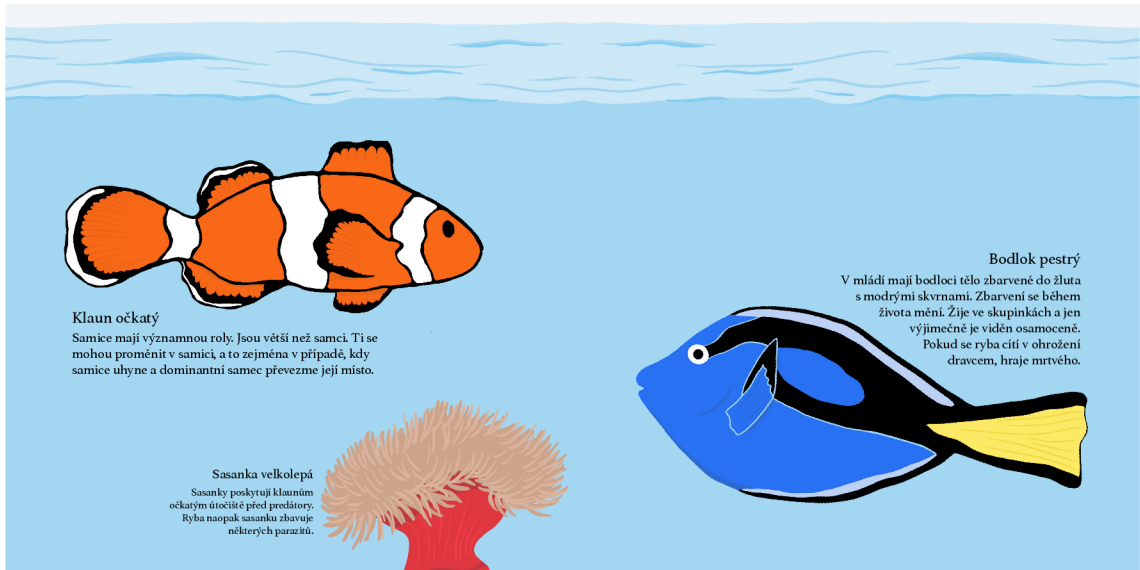
Obr. 26 *Vyřezávání matric vlastní fotografie*

Obr. 27 *Nanášení barvy vlastní fotografie*

Přílohy

Příloha A – autorská kniha

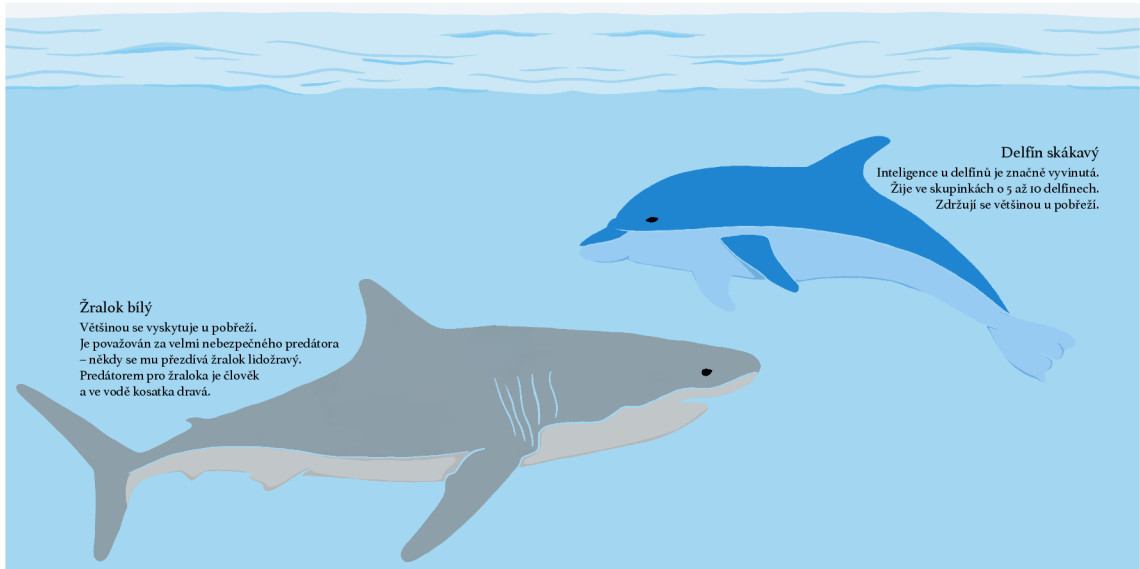
Klaun očkatý

Samice mají významnou roli. Jsou větší než samci. Ti se mohou proměnit v samice, a to zejména v případě, kdy samice uhynie a dominantní samec převezme její místo.

Sasanka velkolepá
 Sasanky poskytují klaunům očkatým útočiště před predátory. Byla naopak sasanku zharuje některých parazitů.

Bodlok pestrý

V mládí mají bodlocci tělo zbarvené do žluta s modrými skvrnami. Zbarvení se během života mění. Žije ve skupinkách a jen výjimečně je viděn osamoceně. Pokud se ryba cítí v ohrožení dravcem, hraje mrtvého.

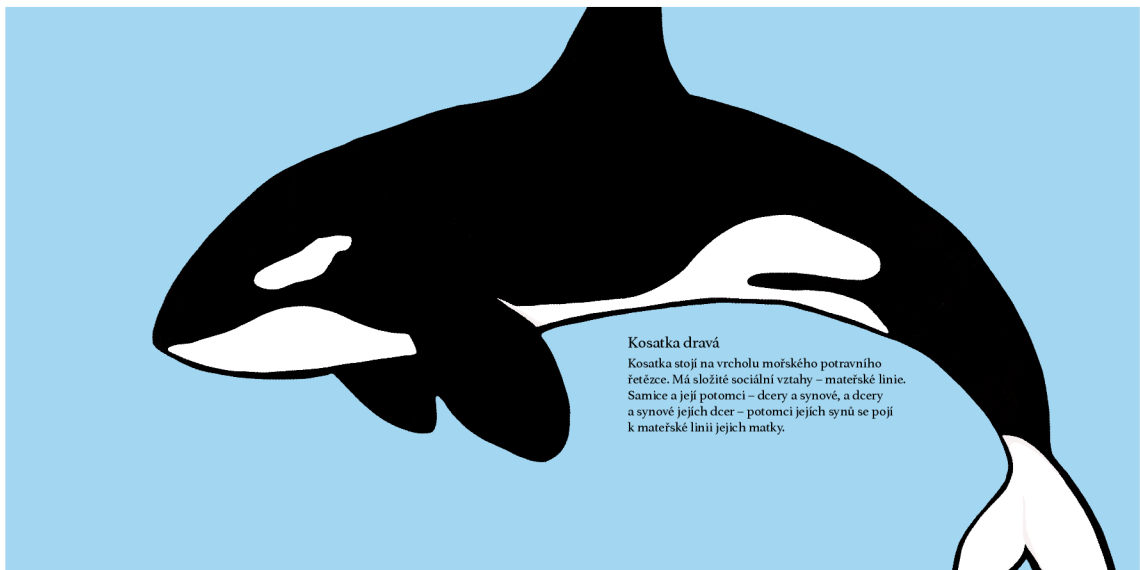

Žralok bílý

Většinou se vyskytuje u pobřeží. Je považován za velmi nebezpečného predátora – někdy se mu přezdívá žralok lidožravý. Predátorem pro žraloka je člověk a ve vodě kosatka dravá.

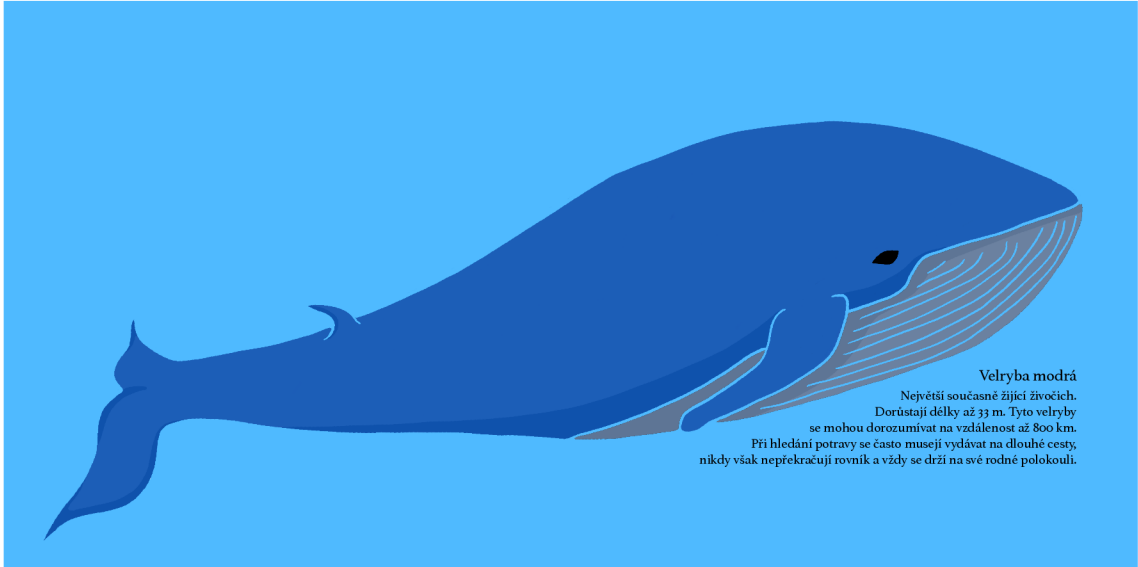
Delfin skákavý

Intelligence u delfinů je značně vyvinutá. Žije ve skupinkách o 5 až 10 delfinech. Zdržují se většinou u pobřeží.

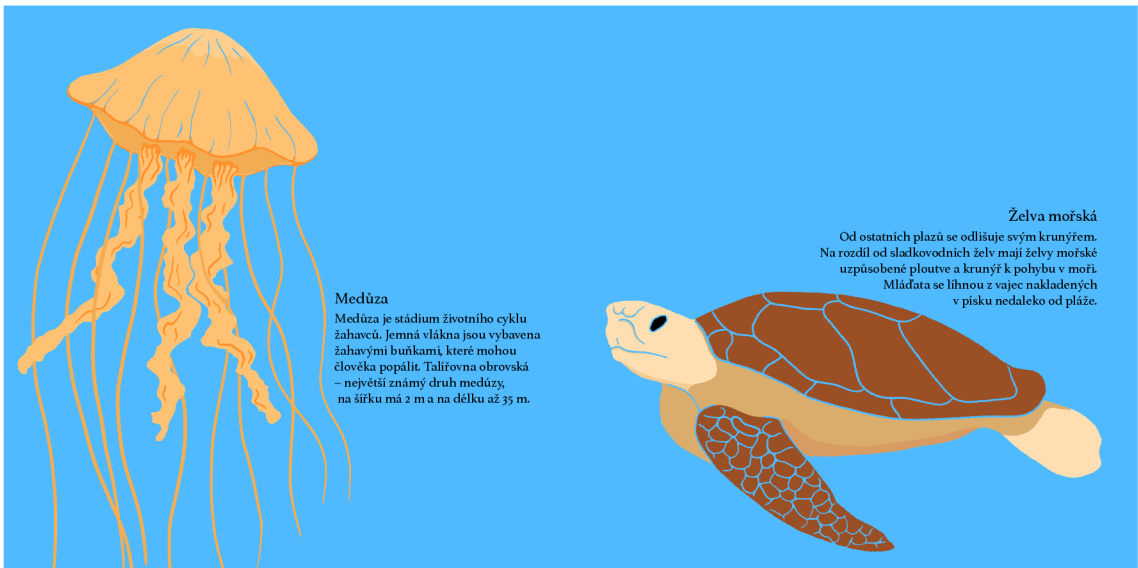
Kosatka dravá

Kosatka stojí na vrcholu mořského potravního řetězce. Má složité sociální vztahy – mateřské linie. Samice a její potomci – dcery a synové, a dcery a synové jejich dcer – potomci jejich synů se poji k mateřské linii jejich matky.

Velryba modrá

Největší současné žijící živočich.
Dorůstají délky až 33 m. Tyto velryby
se mohou dorozumívat na vzdálenost až 800 km.
Při hledání potravy se často musejí vydávat na dlouhé cesty,
nikdy však nepřekračují rovník a vždy se drží na své rodné polokouli.

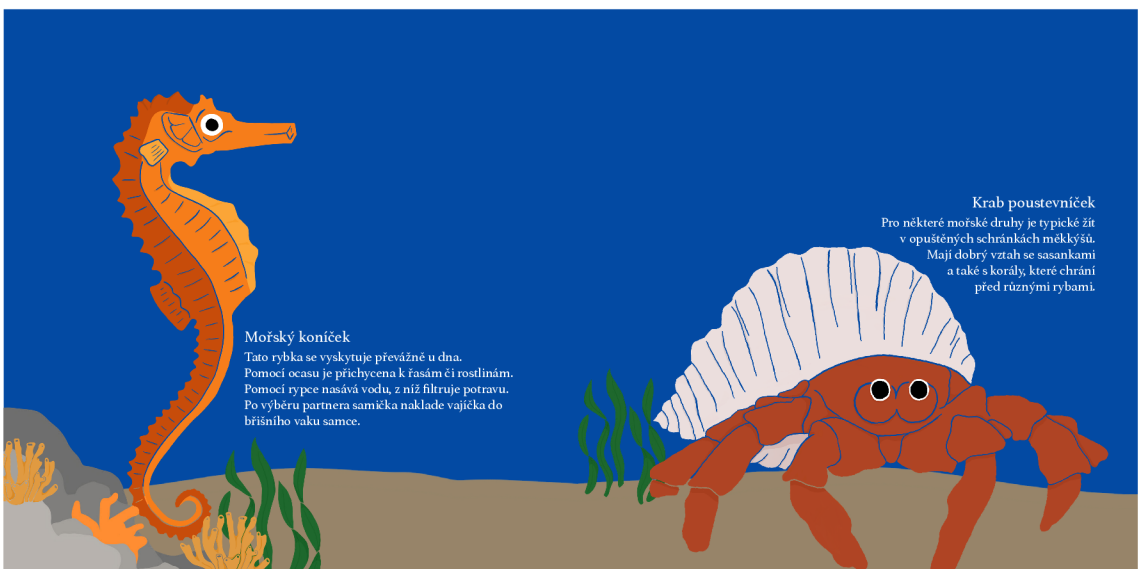

Medúza

Medúza je stádium životního cyklu
žahavců. Jemná vlákna jsou vybavena
žahavými buňkami, které mohou
člověka popálit. Taliřovna obrovská
– největší známý druh medúzy,
na šířku má 2 m a na délku až 35 m.

Želva mořská

Od ostatních plazů se odlišuje svým krunýřem.
Na rozdíl od sladkovodních želví mají želvy mořské
uzpůsobené ploutve a krunýř k pohybu v moři.
Mláďata se líhnou z vajec nakladených
v písku nedaleko od pláže.

Mořský koníček

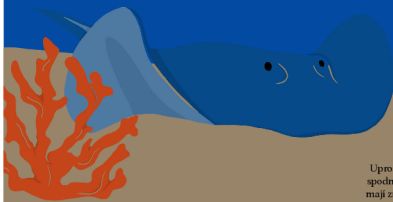
Tato ryбка se vyskytuje převážně u dna.
Pomocí ocasu je přichycena k řasám či rostlinám.
Pomocí ryčky nasává vodu, z níž filtruje potravu.
Po výběru partnera samička naklade vajíčka do
břišního vaku samce.

Krab poustevníček

Pro některé mořské druhy je typické žít
v opuštěných schránkách měkkýšů.
Mají dobrý vztah se sasankami
a také s korály, které chrání
před různými rybami.

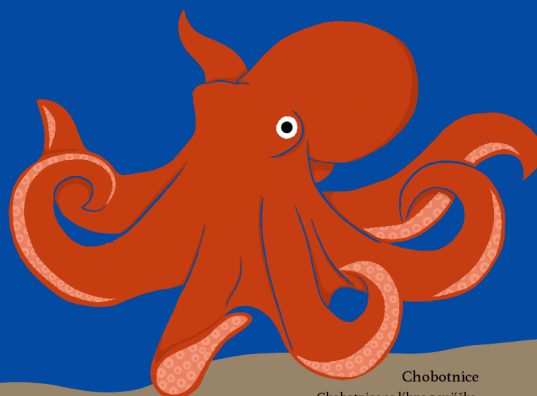
Rejnok

Rejnoci jsou blíže příbuzní žralokům. Mají kosočtvercové zploštělé tělo, což jim umožňuje splýnout s dnem moře. Největším rejnokem je manta obrovská, na šířku má až 9 m. Jsou to noční živočichové, přes den jsou zahrabáni v písku.

Hvězdičky

Hvězdičky mají pětiramenné tělo. Uprostřed těla se nachází střed a na jeho spodní straně se nacházejí ústa. Hvězdičky mají značnou regenerační schopnost těla.

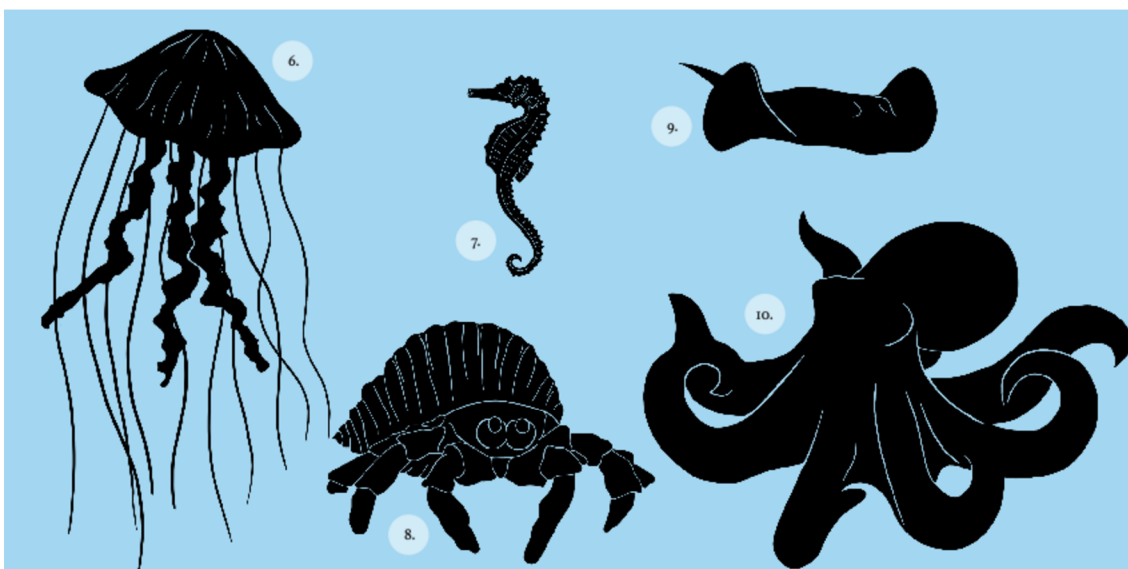
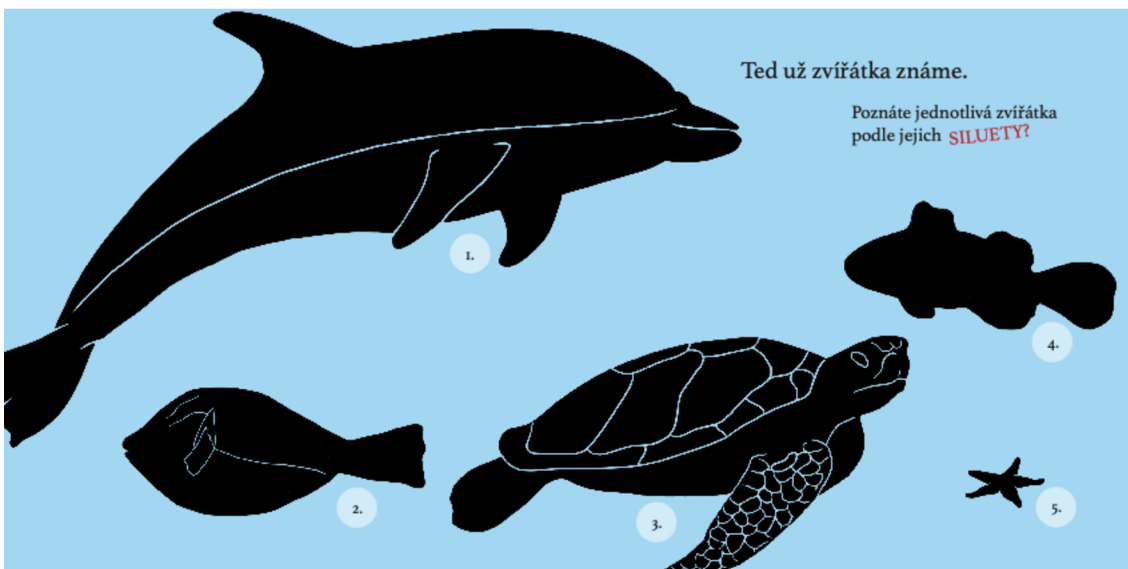

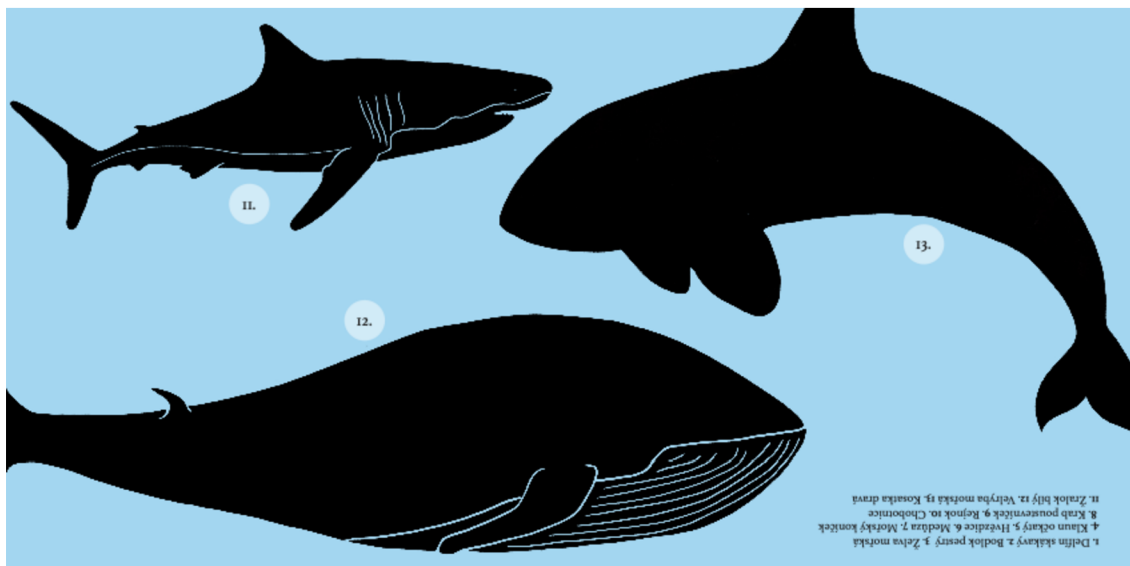
Chobotnice

Chobotnice se líhne z vajíčka. Tělo má 8 končetin a díky své měkkosti může radikálně měnit svůj tvar. Před nebezpečím se chrání vypuzením inkoustového oblaku či maskováním – dokáže měnit barvu i strukturu kůže.

Ted už zvířátka známe.

Poznáte jednotlivá zvířátka podle jejich **SILUETY?**

To už je konec.
Doufám, že se knížka líbila, jak malým
pozorovatelům, tak i starším čtenářům.
Snad se ještě někdy uvidíme, u další knížky.

AHOJ